

Program rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023

Opracowany przez Zespół

WGS84 Polska Sp. z o.o.
ul. Warszawska 14 lok. 5
05-822 Milanówek
www.wgs84.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy.....	4
3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	8
3.1. Porównywalne jednostki przestrzenne	10
3.2. Wykorzystane źródła danych	11
3.3. Demografia	12
3.4. Bezrobocie.....	17
3.5. Ubóstwo	20
3.6. Przestępczość	23
3.7. Aktywność społeczna	23
3.8. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych	25
3.9. Sytuacja gospodarcza	26
3.10. Sytuacja środowiskowa.....	32
3.11. Sytuacja przestrzenno-funkcjonalna	35
3.12. Sytuacja techniczna.....	40
3.13. Delimitacja obszarów zdegradowanych	42
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji i zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji	46
5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	55
6. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	56
7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z harmonogramem realizacji i określeniem indykatorywnych ram finansowych	58
8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych	66
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	68
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji	75
11. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	83
12. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu <i>Programu</i>	85
13. Ocena oddziaływania na środowisko	87
14. Wykorzystane źródła danych	88
15. Załączniki	90
16. Spis załączników, tabel, wykresów i map.....	92

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.¹

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn.zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.²

Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych powinna zmierzać do pobudzenia aktywności środowisk lokalnych i stymulowania współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także prowadzić do przeciwdziałania zjawisku wykluczenia na obszarach zagrożonych patologiami społecznymi. Celem podejmowanych inicjatyw w obszarze rewitalizacji powinna być poprawa jakości życia mieszkańców, zwiększenie ich szans na zatrudnienie oraz ożywienie gospodarcze i społeczne obszaru. Realizacja działań infrastrukturalnych winna być narzędziem niwelowania negatywnych zjawisk związanych ze zdiagnozowanymi problemami społecznymi, a działania inwestycyjne służyć trwałej odnowie rewitalizowanego obszaru poprzez poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy, zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych, a także wspierać powstawanie nowych miejsc pracy i inwestycji, w tym także możliwości spędzania wolnego czasu.³

Niniejszy dokument został sporządzony z uwzględnieniem zasad planowania rewitalizacji, wskazanych w „Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”.

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. z 2017 r. poz. 1023.

² Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf

³ „Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”, przyjęta uchwałą nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18 kwietnia 2017 r.

2. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Działania wyznaczone w „Programie rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023” są spójne z celami, kierunkami i działaniami gminnych dokumentów programowych.

Misją Gminy zawartą w „Strategii Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020” jest wspieranie zrównoważonego rozwoju, zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa i dostępu do nowoczesnej infrastruktury społecznej i technicznej. Natomiast wizja rozwoju Gminy Niebylec prezentuje Gminę jako stale rozwijający się obszar, gdzie podejmowane działania służą podnoszeniu jakości życia mieszkańców, jednocześnie stawiając na nowoczesne rozwiązania i wykorzystanie istniejącego potencjału. Z perspektywy realizacji „Programu rewitalizacji dla Gminy Niebylec”, istotne znaczenie mają następujące cele:

Obszar strategiczny 1. Infrastruktura techniczna

- Cel strategiczny 1.1. Rozwój gospodarki wodno-ściekowej.
- Cel strategiczny 1.2. Poprawa bezpieczeństwa na drogach i w ruchu drogowym.
- Cel strategiczny 1.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej.
- Cel strategiczny 1.4. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej.

Obszar strategiczny 2. Przedsiębiorczość i usługi

- Cel strategiczny 2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i stworzenie korzystnych warunków dla inwestorów.
- Cel strategiczny 2.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy i jej promocja.

Obszar strategiczny 3. Rolnictwo

- Cel strategiczny 3.1. Wspieranie działań prowadzących do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej.
- Cel strategiczny 3.2. Dostosowanie gospodarstw rolnych do wymogów gospodarki rynkowej.
- Cel strategiczny 3.3. Wsparcie w tworzeniu produktu regionalnego.

Obszar strategiczny 4. Bezpieczeństwo publiczne

- Cel strategiczny 4.1. Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców gminy.

Obszar strategiczny 5. Oświata, kultura i turystyka

- Cel strategiczny 5.1. Udoskonalenie oferty edukacyjnej i pozaszkolnych form spędzania wolnego czasu.
- Cel strategiczny 5.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i troska o jego rozwój.
- Cel strategiczny 5.3. Wspieranie rozwoju turystyki.

Obszar strategiczny 6. Służba zdrowia, pomoc społeczna

- Cel strategiczny 6.1. Poprawa warunków funkcjonowania i rozwój placówek opieki zdrowotnej.
- Cel strategiczny 6.2. Podniesienie standardu świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej.

Celom strategicznym zostały przypisane działania, znajdujące swoje odzwierciedlenie

we wdrażaniu programu rewitalizacji. Z punktu widzenia aspektów społecznych wśród istotnych należy wymienić następujące:

- Działanie 2.1.4. **Kompleksowe działania szkoleniowe i doradcze dla przyszłych przedsiębiorców.**
- Działanie 3.1.4. **Kompleksowe wsparcie szkoleniowe i doradcze dla rolników.**
- Działanie 4.1.3. **Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.**
- Działanie 5.1.1. **Stworzenie ujednoliconego systemu zajęć pozalekcyjnych we wszystkich szkołach na terenie gminy.**
- Działanie 5.1.2. **Udoskonalenie oferty świetlic dla dzieci i młodzieży.**
- Działanie 5.1.3. **Organizacja kursów i szkoleń dla uczniów i nauczycieli.**
- Działanie 5.2.1. **Organizacja imprez kulturalnych i sportowych.**
- Działanie 5.2.2. **Promowanie i wspieranie lokalnych zespołów muzycznych, teatralnych i tanecznych.**
- Działanie 5.2.3. **Wspieranie działalności Gminnego Ośrodka Kultury.**
- Działanie 6.1.1. **Zapewnienie lepszej opieki osobom starszym i potrzebującym.**
- Działanie 6.1.2. **Zapewnienie specjalistycznej kadry medycznej z różnych dziedzin.**
- Działanie 6.1.3. **Utworzenie gabinetu rehabilitacyjnego.**
- Działanie 6.2.1. **Stworzenie dziennego ośrodka pobytu seniorów.**
- Działanie 6.2.2. **Zorganizowanie różnych form spędzania wolnego czasu dla osób starszych.**
- Działanie 6.2.3. **Wspieranie rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej.**
- Działanie 6.2.4. **Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie.**
- Działanie 6.2.5. **Aktywizacja osób bezrobotnych.**
- Działanie 6.2.6. **Stworzenie systemu stypendialnego dla najbardziej potrzebujących uczniów.**

Działania zaplanowane w „Strategii Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020” dotyczą także sfer gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, gdzie jako kierunki działań wskazane zostały następujące:

- Działanie 1.1.1. Budowa i rozwój kanalizacji sanitarnej.
- Działanie 1.1.2. Budowa ujęć wodnych i rozbudowa sieci wodociągowej.
- Działanie 1.1.3. Prowadzenie prac pozwalających na zaopatrzenie w wodę, budowę sieci wodociągowych, w tym budowę studni głębinowych.
- Działanie 1.2.1. Budowa chodników i przejść dla pieszych.
- Działanie 1.2.2. Budowa oświetlenia ulicznego.
- Działanie 1.2.3. Remonty i modernizacja dróg.
- Działanie 1.2.5. Budowa ścieżek rowerowych.
- Działanie 1.3.1. Organizacja terenów rekreacyjnych oraz budowa placów zabaw.
- Działanie 1.3.2. Adaptacja budynków i placów na potrzeby utworzenia klubów oraz miejsc aktywnego spędzania czasu.

- Działanie 1.4.1. Budowa sieci szerokopasmowego Internetu.
- Działanie 1.4.2. Zwiększenie dostępności do usług mobilnych.
- Działanie 2.1.1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozpoczęcia działalności gospodarczej.
- Działanie 2.1.2. Wyznaczenie terenów pod inwestycje.
- Działanie 2.1.3. Uzbrojenie terenu inwestycyjnego w niezbędną infrastrukturę.
- Działanie 2.1.5. Stworzenie systemu ulg podatkowych dla nowych inwestorów.
- Działanie 2.1.7. Zwiększenie dostępności w zakresie usług dla konsumentów.
- Działanie 3.1.2. Pomoc w organizacji sprzedaży produktów rolnych.
- Działanie 3.1.3. Wspieranie rolnictwa ekologicznego i specjalistycznych gospodarstw rolnych.
- Działanie 3.2.1. Propagowanie gospodarstw ekologicznych i zdrowej żywności.
- Działanie 3.2.2. Pomoc przy tworzeniu grup producenckich.
- Działanie 4.1.1. Podjęcie działań w celu utworzenia komisariatu policji.
- Działanie 4.1.2. Stworzenie systemu monitoringu w wybranych miejscach na terenie gminy.
- Działanie 4.1.4. Rozbudowa i modernizacja zabezpieczeń przeciwpowodziowych.
- Działanie 4.1.5. Wsparcie techniczne i finansowe dla jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.
- Działanie 4.1.6. Przeciwdziałanie występowaniu nielegalnych wysypisk śmieci.
- Działanie 5.1.4. Budowa obiektów sportowych służąca wypoczynkowi i rekreacji.
- Działanie 5.2.4. Rewitalizacja i promocja zabytków.
- Działanie 5.3.1. Wyznaczenie ścieżek rowerowych oraz szlaków turystycznych.

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niebylec” określono misję rozwoju Gminy, zgodnie z którą Niebylec jest **„gminą rolniczo-turystyczną, czystą ekologicznie, atrakcyjną dla mieszkańców, inwestorów i turystów”**. Z misji Gminy wynikają najważniejsze zadania strategiczne Gminy, tj.:

1. Poprawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez właściwy rozwój i poprawienie infrastruktury technicznej, społecznej, łagodzenie skutków transformacji systemowej, a zwłaszcza zapewnienie ludziom miejsc pracy i dochodów pozwalających na zadowalający w odczuciu społecznym poziom życia.
2. Ekoprzyjazny rozwój aktywności i przedsiębiorczości, tworzenie i wspieranie różnych form działalności organizacji gospodarczych i społecznych, zachowanie walorów naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki tymi zasobami zmierzającej do odnowy poszczególnych jej elementów, efektywnego ich wykorzystania i dostosowanie do tych działań rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy.
3. Zapewnienie warunków rozwoju duchowego, kształcenia, obcowania z kulturą i rozrywką, w tym wykorzystanie tradycji i dorobku oświatowo-kulturalnego, walorów naturalnego środowiska, wypoczynku, sportu, rekreacji i kontaktów z szeroko rozumianym otoczeniem.

4. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, zabezpieczenia zdrowia i dorobku życia, poczucia stabilizacji, perspektyw na przyszłość oraz dla następnych pokoleń.⁴

Cele polityki przestrzennej wskazane w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niebylec” są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi ujętymi w ww. Strategii rozwoju jak i kierunkami działań rewitalizacyjnych, tj. budowaniem kapitału społecznego i poprawą jakości życia, poprawą infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni.

Misją realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niebylec na lata 2016-2025” jest zapewnienie mieszkańcom wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych oraz podniesienie poziomu ich aktywności społeczno-zawodowej. Zgodnie z wizją wpisaną do „Strategii rozwiązywania problemów społecznych” Gmina Niebylec dąży do tego, aby być gminą bezpieczną, przyjazną dla mieszkańców, kreatywną, otwartą na potrzeby społeczności lokalnej. Swoim mieszkańców chce zapewnić jak najlepsze warunki życia i rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem najsłabszych grup społecznych. Realizacja misji następować będzie poprzez wdrażanie celu głównych:

- Wzrost aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców, gdzie jako cele szczegółowe wskazano m.in. poprawę kompetencji niezbędnych do znalezienia i utrzymania zatrudnienia, wzmocnienie współpracy instytucjonalnej na rzecz aktywizacji zawodowej oraz wspieranie osób bezrobotnych,
- Minimalizowanie skutków ubóstwa, tj. zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego najuboższym oraz zwiększanie kompetencji mieszkańców sprzyjających samodzielności i zaradności życiowej,
- Koordynacja działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie, gdzie jako cele szczegółowe wskazano: zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, zmniejszenie skali problemów uzależnień,
- Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych, tj. poprawa warunków życia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych oraz wzrost aktywności ludzi starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych,
- Poprawa funkcjonowania rodzin, gdzie jako cele szczegółowe wskazano budowanie systemu wsparcia rodziny, wzmocnienie kompetencji rodziców oraz wspierania rozwoju dzieci i młodzieży.

Cel rewitalizacji, tj. budowanie kapitału społecznego i poprawa jakości życia uwzględnia najbardziej istotne obszary życia społecznego, a dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych oczekiwane jest przyspieszenie procesu wyprowadzania z kryzysowej sytuacji obszaru wsparcia.

⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niebylec. Kierunki zagospodarowania i polityka przestrzenna w Gminie Niebylec, rozdział I. Misja i cele strategicznego rozwoju Gminy Niebylec, s. 5.

3. Diagnoza czynników zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Gmina Niebylec położona jest w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, w powiecie strzyżowskim. Graniczy z sześcioma gminami: od północy z gminą Czudec, od północnego-wschodu z gminą Lubenia, od wschodu z gminą Błażowa, od południa z gminami Domaradz i Korczyna, a od zachodu z gminą Strzyżów. Obszar gminy obejmuje 104,44 km² i stanowi 20,7% powierzchni powiatu strzyżowskiego. Liczba mieszkańców wynosi 10 597 osób. W skład gminy wchodzi następujące miejscowości: Baryczka, Blizianka, Gwoździanka, Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Jawornik, Konieczkowa, Lutcza, Małówka, Niebylec, Połomia. Przez centralną część gminy prowadzi droga krajowa nr 19 relacji: Zator - Medyka.

Teren gminy charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i bogatą szatą roślinną. Malowniczy krajobraz, zalesione wzgórza, duże kompleksy leśne, czyste strumyki i potoki oraz specyficzny klimat sprawiają, że jest to doskonałe miejsce wypoczynku. Przez Gminę przebiegają dwa szlaki turystyczne: przez wieś Połomia do Strzyżowa oraz przez wieś Baryczka do Gwoźnicy Górnej (rozpoczyna się w Rzeszowie).

Metodyka prac

Zarys metodyki prac przedstawiono na poniższym schemacie.

Diagnoza stanu została przeprowadzona w trzech etapach. Najpierw przeanalizowano

dokumenty strategiczne i planistyczne gminy, potem zebrano opinie interesariuszy, a następnie przeprowadzono analizę wskaźnikową zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej na terenie Gminy Niebylec i w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy. Na tej podstawie wyznaczono obszary w stanie kryzysowym i obszary zdegradowane, uwzględniając we wszystkich analizach potrzeby mieszkańców. W ostatnim etapie skoncentrowano się na wskazaniu obszaru rewitalizacji, istotnego z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy, charakteryzującego się niekorzystnymi zjawiskami zdiagnozowanymi w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej czy przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej oraz definiowanymi przez mieszkańców. Obszar zidentyfikowany w wyniku przeprowadzonej analizy stanowi najbardziej problemową część gminy, w granicach której podejmowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dla którego przeprowadzono pogłębioną diagnozę.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym

Jako **obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym** można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Obszar zdegradowany

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku zaistnienia na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
2. środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
3. przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4. technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym

z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jednego negatywnego zjawiska z obszaru gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego.

3.1. Porównywalne jednostki przestrzenne

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy wymaga przetwarzania danych w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Do diagnozy stanu przyjęto jednostki urbanistyczne gminy, zgodnie ze „Statutem Gminy Niebylec”, przyjętym uchwałą Nr XXX/141/05 Rady Gminy Niebylec z dnia 30 sierpnia 2015 r., obejmujące następujące miejscowości: Baryczka, Blizianka, Gwoździanka, Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Jawornik, Konieczkowa, Lutcza, Małówka, Niebylec, Połomia.

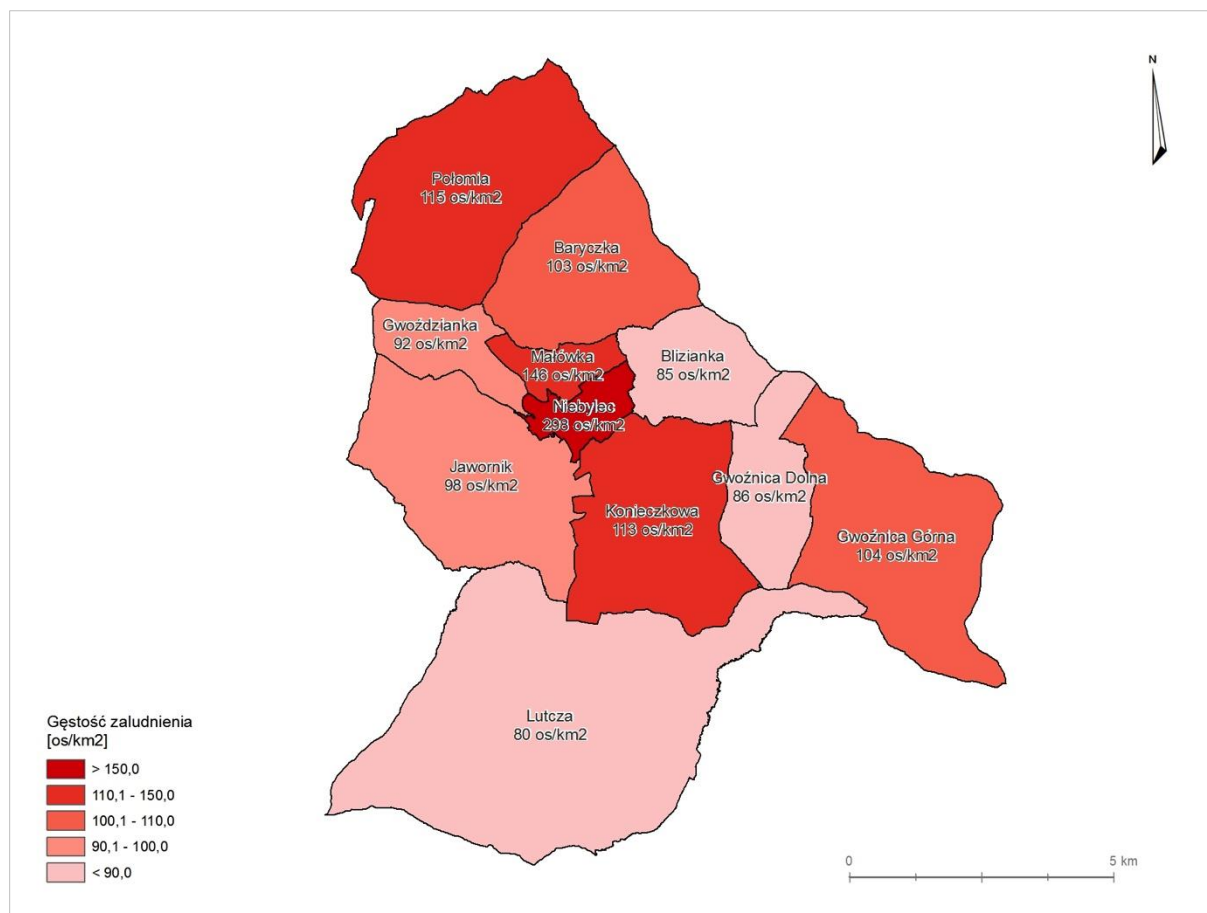
Tabela nr 1 Jednostki urbanistyczne Gminy Niebylec

Lp.	Nazwa	Symbol	Gęstość zaludnienia jednostek [os/ha]
1	Baryczka	I	1,03
2	Blizianka	II	0,85
3	Gwoździanka	III	0,92
4	Gwoźnica Dolna	IV	0,86
5	Gwoźnica Górna	V	1,04
6	Jawornik	VI	0,98
7	Konieczkowa	VII	1,13
8	Lutcza	VIII	0,80
9	Małówka	IX	1,46
10	Niebylec	X	2,98
11	Połomia	XI	1,15

Źródło danych: Urząd Gminy Niebylec

Zasięg wytypowanych jednostek urbanistycznych wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych obszarów przedstawiono na mapie nr 1.

Mapa nr 1 Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Niebylec

Źródło danych: Opracowanie własne

3.2. Wykorzystane źródła danych

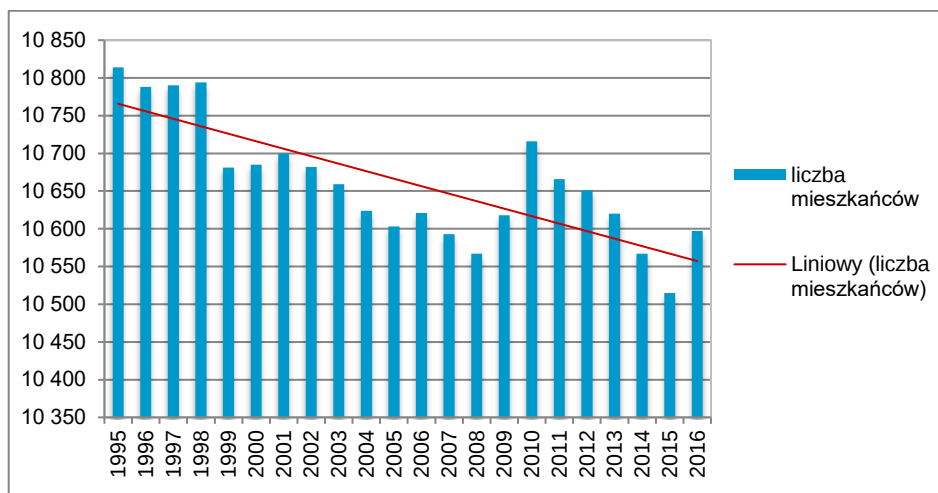
Do opracowania diagnozy stanu Gminy Niebylec, mającej na celu identyfikację potencjalnych obszarów gminy znajdujących się w stanie kryzysowym, wykorzystane zostały dane pozyskane z następujących źródeł:

- Urząd Gminy Niebylec,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niebylcu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Strzyżowie,
- Krajowy Rejestr Sądowy,
- Narodowy Instytut Dziedzictwa,
- Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Państwowa Komisja Wyborcza,
- Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- wyniki partycypacji społecznej.

3.3. Demografia

W Gminie Niebylec według stanu na 31.12.2016 r. zameldowanych było 10 597 osób. W latach 1995-2016 liczba mieszkańców gminy malała (wykres nr 1).

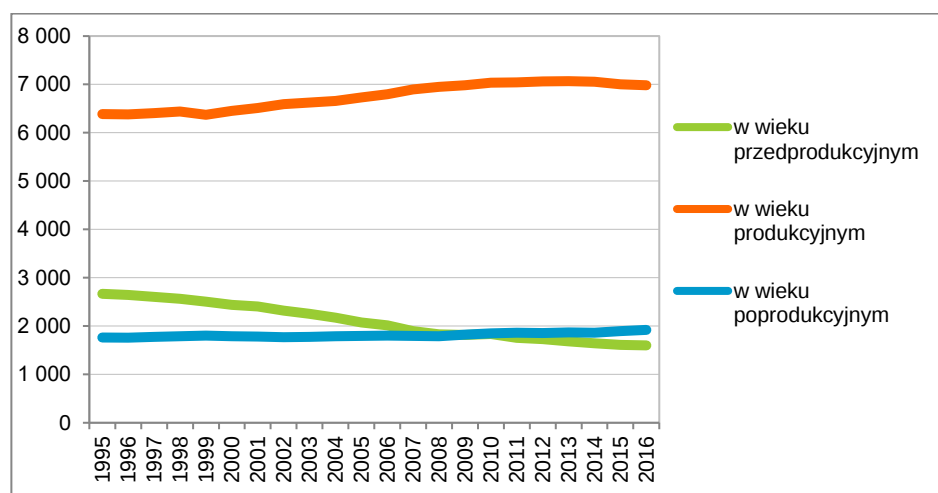
Wykres nr 1 Liczba ludności Gminy Niebylec w latach 1995-2016

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy od 1995 r. maleje udział osób w wieku przedprodukcyjnym do 17 roku życia. Równocześnie obserwowany jest niewielki wzrost wśród osób w wieku poprodukcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym rósł do roku 2014, obecnie trend ten odwrócił się i udział tej grupy maleje (wykres nr 2).

Wykres nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy

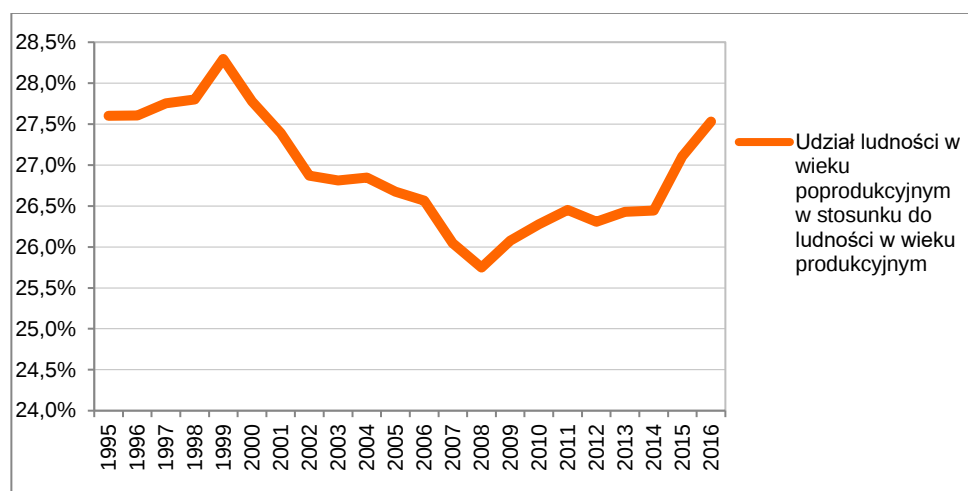

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

Wiek przedprodukcyjny to wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0 - 17 lat. Wiek produkcyjny to okres zdolności do pracy (dla mężczyzn 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat), a wiek poprodukcyjny, w którym osoby zazwyczaj kończą

pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej oraz dla kobiet - 60 lat i więcej. W zakresie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym najwyższy współczynnik odnotowano dla 1999 r. (ponad 28%). Następnie stopniowo spadał do 2008 r., osiągając poziom 25,7%, a od tego okresu wzrasta do poziomowi 27,5% w 2016 r.

Wykres nr 3 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Niebylec w latach 1995-2016

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

Interesariusze w trakcie procesu partycypacji społecznej jako jeden z istotnych problemów wskazali starzejące się społeczeństwo. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym wymaga podjęcia działań, mających na celu integrację mieszkańców. Najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkuje miejscowość Gwoździanka. Wartości powyżej średniej odnotowane zostały także dla jednostek: Niebylec, Blizianka i Małówka.

Tabela nr 2 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy

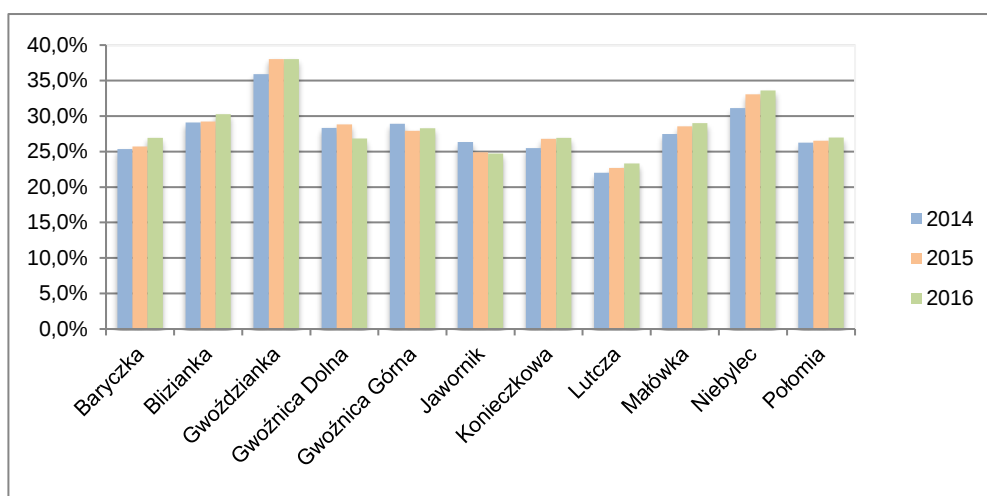
Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	25,3%	25,7%	26,9%
Blizianka	29,1%	29,2%	30,3%
Gwoździanka	35,9%	38,0%	38,0%
Gwoźnica Dolna	28,3%	28,8%	26,9%
Gwoźnica Górna	28,9%	27,9%	28,3%
Jawornik	26,3%	24,9%	24,7%
Konieczkowa	25,5%	26,8%	26,9%
Lutcza	22,0%	22,7%	23,3%
Małówka	27,5%	28,6%	29,0%
Niebylec	31,1%	33,1%	33,6%
Połomia	26,2%	26,5%	27,0%

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
średnia dla gminy	27,8%	28,4%	28,6%

Źródło danych: Urząd Gminy Niebylec

Analizując udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy, obserwowany jest wzrost dla niemalże każdej z jednostek w Gminie. Pozytywnie wyróżniają się jednostki: Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna oraz Jawornik.

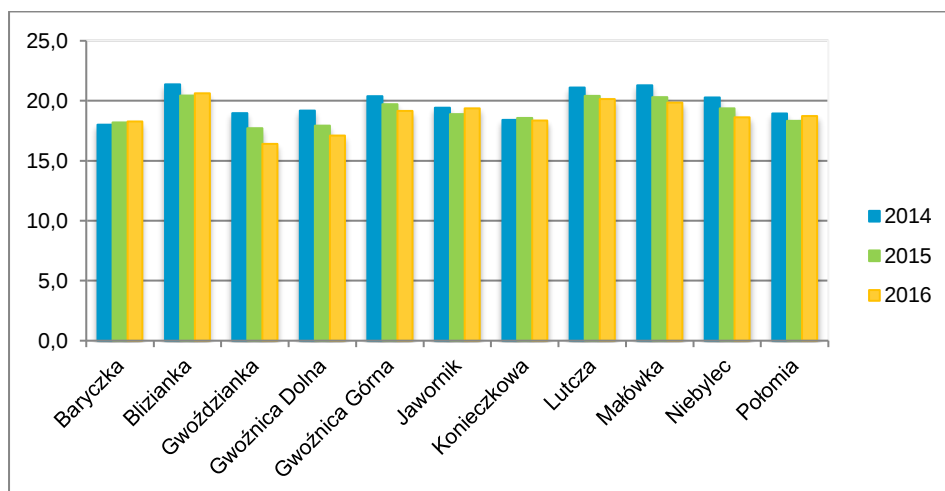
Wykres nr 4 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy

Źródło danych: Urząd Gminy Niebylec

Udział osób młodych do 17 roku życia w przeliczeniu na 100 mieszkańców maleje systematycznie w większości jednostek urbanistycznych gminy. Najmniej osób młodych mieszka w Gwoździance, a w 2016 r. udział ten poniżej średniej został zaobserwowany w 6 spośród 11 miejscowości gminy, tj. Baryczce, Gwoździance, Gwoźnicy Dolnej, Konieczkowej, Niebylecu oraz Połomi.

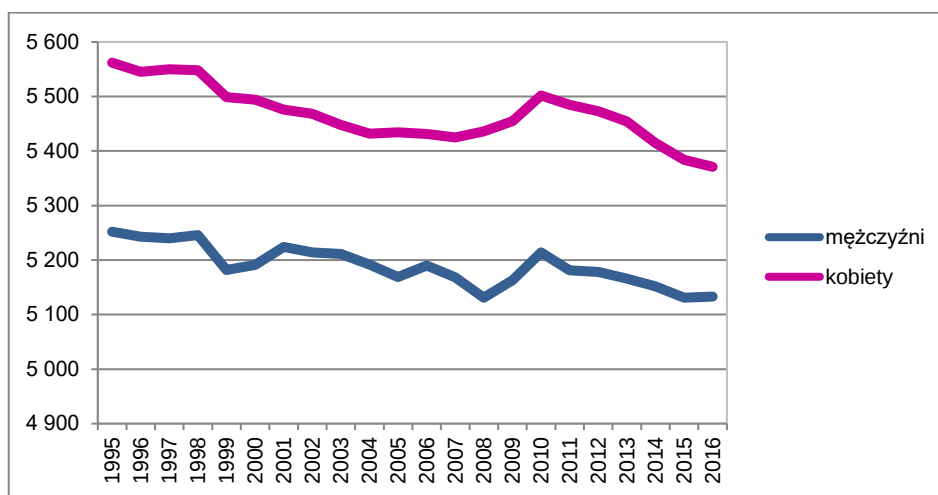
Wykres nr 5 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło danych: Urząd Gminy Niebylec

W strukturze demograficznej Gminy Niebylec nieznacznie przeważają kobiety, które od 2010 r. stanowią ponad 51% całej populacji gminy. Współczynnik feminizacji, określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn., od 2005 r. utrzymuje się na poziomie 105-106 osób.

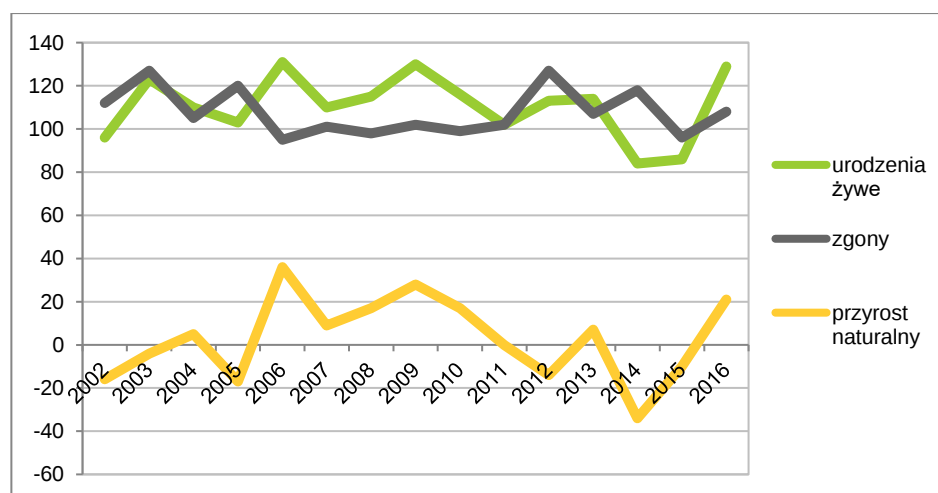
Wykres nr 6 Mieszkańcy Gminy Niebylec według płci

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

Wartości przyrostu naturalnego w Gminie Niebylec w ostatnich latach ulegały zmianom. W latach 2006-2011 przyrost naturalny był dodatni, by następnie w latach 2012, 2014 i 2015 przyjmować ujemne wartości. W roku 2013 i 2016 przyrost naturalny był dodatni, tj. liczba urodzeń była większa niż liczba zgonów. W 2016 r. przyrost naturalny wyniósł +21 osób.

Wykres nr 7 Przyrost naturalny w latach 2005-2015

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

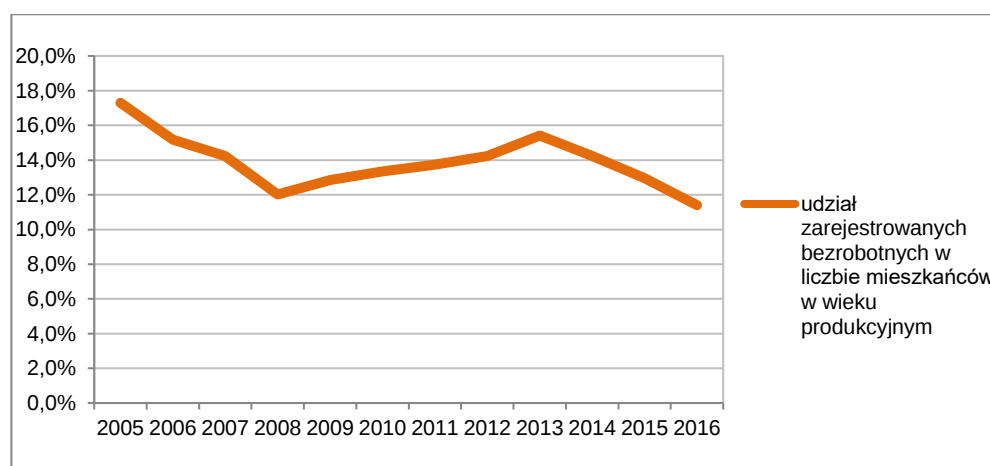
3.4. Bezrobocie

Brak zatrudnienia albo wykonywania pracy zarobkowej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej może być przyczyną problemów na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także prowadzić do szeregu negatywnych zjawisk prowadzących do degradacji społecznej. Do tego rodzaju zjawisk można zaliczyć utrwalanie niekorzystnych wzorców postaw społecznych, tj. bierność, bezczynność czy bezradność i dziedziczenie ich przez kolejne pokolenia. Brak pracy może także prowadzić do wzrostu przestępczości na danym terenie, albo rodzić innego rodzaju negatywne czy patologiczne zachowania, tj. niewywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, zaniedbanie kwestii edukacji dzieci i młodzieży.⁵ W statystyce urzędów pracy osobą bezrobotną jest osoba niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, natomiast stopa bezrobocia jest to procentowy udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).⁶

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego od 2005 do 2008 r. udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym spada, następnie w latach 2008-2013 wzrasta, osiągając poziom 15,4%, by ponownie spaść do wartości 11,4% w 2016 r.

Wykres nr 8 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców Gminy Niebylec w wieku produkcyjnym w latach 2005-2016

⁵ Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.

⁶ Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

Na koniec grudnia 2016 r. liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Niebylec zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Strzyżowie wynosiła 796 osób. W poszczególnych miejscowościach Gminy Niebylec wskaźnik przyjmuje dla lat 2014-2016 wartości od 8,1% do 17,9%. Wskaźniki powyżej średniej dla gminy w roku 2016 odnotowano dla miejscowości: Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Jawornik, Konieczkowa oraz Połomia.

Tabela nr 3 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych Gminy Niebylec w wieku produkcyjnym w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	12,3%	11,7%	10,1%
Blizianka	16,3%	13,0%	9,2%
Gwoździanka	11,3%	14,1%	11,5%
Gwoźnica Dolna	17,9%	14,6%	15,9%
Gwoźnica Górna	15,6%	15,2%	12,5%
Jawornik	16,8%	15,1%	13,9%
Konieczkowa	16,3%	12,9%	12,8%
Lutcza	12,9%	11,8%	9,9%
Małówka	10,5%	11,3%	10,1%
Niebylec	9,4%	10,4%	8,1%
Połomia	17,2%	15,3%	13,5%
średnia dla gminy	14,2%	13,2%	11,6%

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie

Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem

Istotne znaczenie w diagnozie społecznej sytuacji gminy posiada poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika, ukazującego odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy. Długotrwale bezrobotny to bezrobotny, pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.⁷

Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Niebylec wskaźnik przyjmuje dla lat 2014-2016 wartości od 41,2% do 73,4%. Wskaźniki powyżej średniej dla gminy w roku 2016 odnotowano dla miejscowości: Blizianka, Gwoźnica Dolna, Jawornik i Połomia.

⁷ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.

Tabela nr 4 Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych jednostek urbanistycznych Gminy Niebylec w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	64,6%	64,4%	54,8%
Blizianka	61,0%	51,5%	69,6%
Gwoździanka	54,5%	51,9%	50,0%
Gwoźnica Dolna	68,0%	70,7%	71,1%
Gwoźnica Górna	61,7%	55,0%	57,9%
Jawornik	64,3%	69,0%	65,4%
Konieczkowa	65,2%	68,0%	54,9%
Lutcza	65,3%	59,8%	59,6%
Małówka	61,1%	63,2%	41,2%
Niebylec	52,9%	51,4%	55,2%
Połomia	64,2%	73,4%	61,8%
średnia dla gminy	63,6%	63,5%	59,7%

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie

Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych wymaga podjęcia szeregu działań i jest przedsięwzięciem bardzo skomplikowanym, gdyż brak doświadczenia zawodowego jest istotnym czynnikiem utrudniającym znalezienie zatrudnienia bądź podjęcia pracy zarobkowej.

3.5. Ubóstwo

Ubóstwo to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Jest zjawiskiem wielowymiarowym, a dla polityki społecznej podstawowe znaczenie mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego.⁸ Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych. Zasięg ubóstwa jest zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdowały się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Obniżaniu się stopy życiowej sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy, a dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych. Wykształcenie jest jednym z najważniejszych

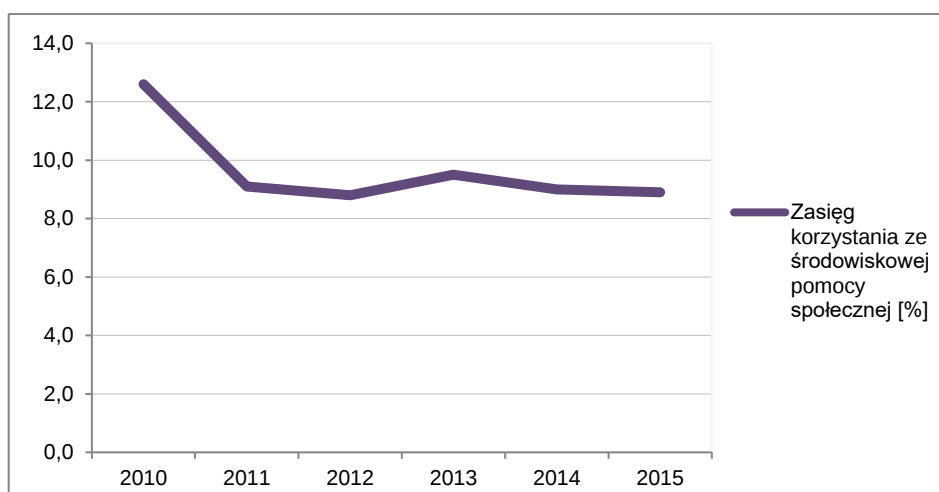
⁸ Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, 2015, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]

czynników różnicujących zagrożenie ubóstwem.⁹

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niebylcu w 2016 r. z pomocy świadczonej przez ośrodek skorzystało 466 osób. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem. W okresie 2010-2011 obserwowany jest nieznaczny spadek wartości wskaźnika, w kolejnych latach wartości wskaźnika utrzymują się na podobnym poziomie.

Wykres nr 9 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej mieszkańców w latach 2010-2015

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS

Głównym powodem przyznawania świadczeń z pomocy społecznej mieszkańcom gminy jest bezrobocie (54% osób korzystających z pomocy społecznej otrzymuje świadczenia z tego powodu), a następnie ubóstwo (42%), długotrwała lub ciężka choroba (32%) i niepełnosprawność (21% beneficjentów pomocy społecznej otrzymuje świadczenia z tego tytułu). Problem bezrobocia i ubóstwa był wskazywany przez mieszkańców w ramach partycypacji społecznej jako istotna przeszkoda w rozwoju gminy, która wymaga podjęcia działań naprawczych.

Tabela nr 5 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	3,4	3,0	2,9
Blizianka	8,7	9,7	10,0

⁹ Tamże

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Gwoździanka	6,4	6,5	4,7
Gwoźnica Dolna	2,5	1,4	3,2
Gwoźnica Górna	5,7	5,7	5,0
Jawornik	4,7	5,1	4,8
Konieczkowa	4,0	3,9	3,5
Lutcza	4,5	5,0	4,9
Małówka	2,5	2,6	1,8
Niebylec	3,9	4,2	3,0
Połomia	3,8	4,4	4,1
średnia dla gminy	4,6	4,7	4,4

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niebylcu

Najwyższą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób według miejsca zamieszkania charakteryzują się miejscowości Blizianka, Gwoźnica Górna, Lutcza, Jawornik oraz Gwoździanka.

Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności

Niepełnosprawność jest przyczyną przyznawania świadczeń dla 21% beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W roku 2016 średnia liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Gminie Niebylec wyniosła 1,03. Wartości powyżej średniej odnotowano dla jednostek: Gwoździanka, Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Jawornik, Małówka.

Tabela nr 6 Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	0,61	0,31	0,21
Blizianka	0,49	0,24	0,73
Gwoździanka	3,67	2,80	2,84
Gwoźnica Dolna	0,45	0,23	1,15
Gwoźnica Górna	1,38	1,46	1,18
Jawornik	1,44	1,44	1,60
Konieczkowa	0,40	0,64	0,56
Lutcza	0,62	0,70	0,80
Małówka	1,08	0,74	1,10
Niebylec	0,50	0,51	0,34
Połomia	0,96	0,58	0,76

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
średnia dla gminy	1,05	0,88	1,03

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niebylcu

3.6. Przestępczość

Kolejnym zjawiskiem, umożliwiającym zdefiniowanie obszaru w stanie kryzysowym, jest przestępczość. Często jest powiązana z innymi problemami społecznymi, tj. bezrobocie czy ubóstwo. Mieszkańcy w ramach partycypacji wskazywali, iż poczucie bezpieczeństwa jest istotną kwestią w odniesieniu do wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych.

W latach 2014-2016 liczba popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 100 osób powoli rosła i osiągnęła wartość 1,0 w roku 2016. Najgorzej sytuacja wygląda w jednostce Niebylec i ten stan nie zmienia się od lat. Wartości powyżej średniej odnotowane zostały także w jednostkach Gwoźnica Dolna, Lutcza, Małówka oraz Połomia.

Tabela nr 7 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	0,31	1,15	0,63
Blizianka	0,73	0,49	0,49
Gwoździanka	0,31	1,24	0,32
Gwoźnica Dolna	0,45	0,91	1,39
Gwoźnica Górna	0,58	0,36	0,88
Jawornik	1,27	1,19	0,51
Konieczkowa	0,56	0,40	0,97
Lutcza	1,14	1,59	1,11
Małówka	0,72	0,74	1,47
Niebylec	2,85	1,53	1,86
Połomia	1,28	0,83	1,34
średnia dla gminy	0,93	0,95	1,00

Źródło danych: Komenda Powiatowa Policji w Strzyżowie

3.7. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna to wszystkie unormowane społecznie działania jednostek, wykonywane w ramach określonych ról społecznych.¹⁰ Aktywność mieszkańców przejawia się

¹⁰ Definicja za encyklopedią PWN.

w działalności organizacji pozarządowych, tj. ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe, stowarzyszenia społeczno-kulturalne. W latach 2014-2016 liczba organizacji nie ulegała zmianom i liczba pozarządowych w przeliczeniu na 100 osób osiągnęła wartość 0,27 w roku 2016. Najgorzej sytuacja wygląda w jednostce Małówka. Wartości poniżej średniej odnotowane zostały także w jednostkach: Baryczka, Blizianka, Gwoźnica Górna, Jawornik, Konieczkowa, Lutcza oraz Połomia.

Tabela nr 8 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób

Nazwa jednostki urbanistycznej	2016
Baryczka	0,10
Blizianka	0,24
Gwoździanka	0,32
Gwoźnica Dolna	0,46
Gwoźnica Górna	0,22
Jawornik	0,17
Konieczkowa	0,16
Lutcza	0,18
Małówka	0,00
Niebylec	1,02
Połomia	0,13
średnia dla gminy	0,27

Źródło danych: Rejestr Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego

Mieszkańcy w trakcie partycypacji społecznej zwrócili uwagę na konieczność zwiększenia aktywności działalności organizacji pozarządowych. Zwracali także uwagę na fakt, iż w obliczu braku przestrzeni wspólnych i miejsc do spotkań, nie jest możliwe ich działanie w zamierzonym zakresie. W Gminie, zgodnie z opiniami ankietowanych, brakuje ofert i miejsc, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej. Mieszkańcy oczekują organizacji większej liczby zajęć kulturalnych, imprez, festynów czy spotkań, w trakcie których starsi mieszkańcy mogliby budować więzi społeczne i przekazywać wiedzę i doświadczenie młodszemu pokoleniu. Ważna jest także organizacja zajęć sportowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, stanowiących ofertę aktywnego sposobu spędzania wolnego czasu. Dążenie do uporządkowania przestrzeni wspólnej, a także odnowa i modernizacja obiektów, w których mogłyby się odbywać zajęcia zarówno dla dzieci, jak i dorosłych, w tym osób starszych, stanowiły dla mieszkańców istotny aspekt prowadzenia procesu rewitalizacji. Należy podkreślić, iż mieszkańcy wskazywali na istotny problem w dostępie do placówek kultury i wydarzeń kulturalnych. Pożądanym kierunkiem zmian jest więc modernizacja istniejących budynków czy też budowa nowych obiektów, w których takowe działania mogłyby być prowadzone, a także zagospodarowanie przestrzeni do wspólnego spędzania czasu w trakcie organizowanych przez Urząd Gminy czy też organizacje

pozarządowe wydarzeniach kulturalnych, artystycznych, sportowych, edukacyjnych i innych, które będą wspierały integrację społeczną, dążącą do zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

3.8. Identyfikacja obszarów w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych

Jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Do oceny sfery społecznej przyjęto wyniki partycypacji społecznej oraz wartości wskaźników delimitacyjnych (tabela nr 9).

Tabela nr 9 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do diagnozy stanu w sferze społecznej

Symbol wskaźnika	Nazwa wskaźnika
WS1	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym
WS2	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
WS3	Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych
WS4	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób
WS5	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób

Każdy wskaźnik podlegał analizie w poszczególnych miejscowościach gminy. Jako sytuację kryzysową traktowano taką, w której wartość wskaźnika w danej jednostce urbanistycznej była wyższa od średniej dla wskaźników W1, W3 oraz W4 oraz niższa od średniej dla wskaźników WS2 i WS5 (w tabeli nr 10 zaznaczone kolorem czerwonym).

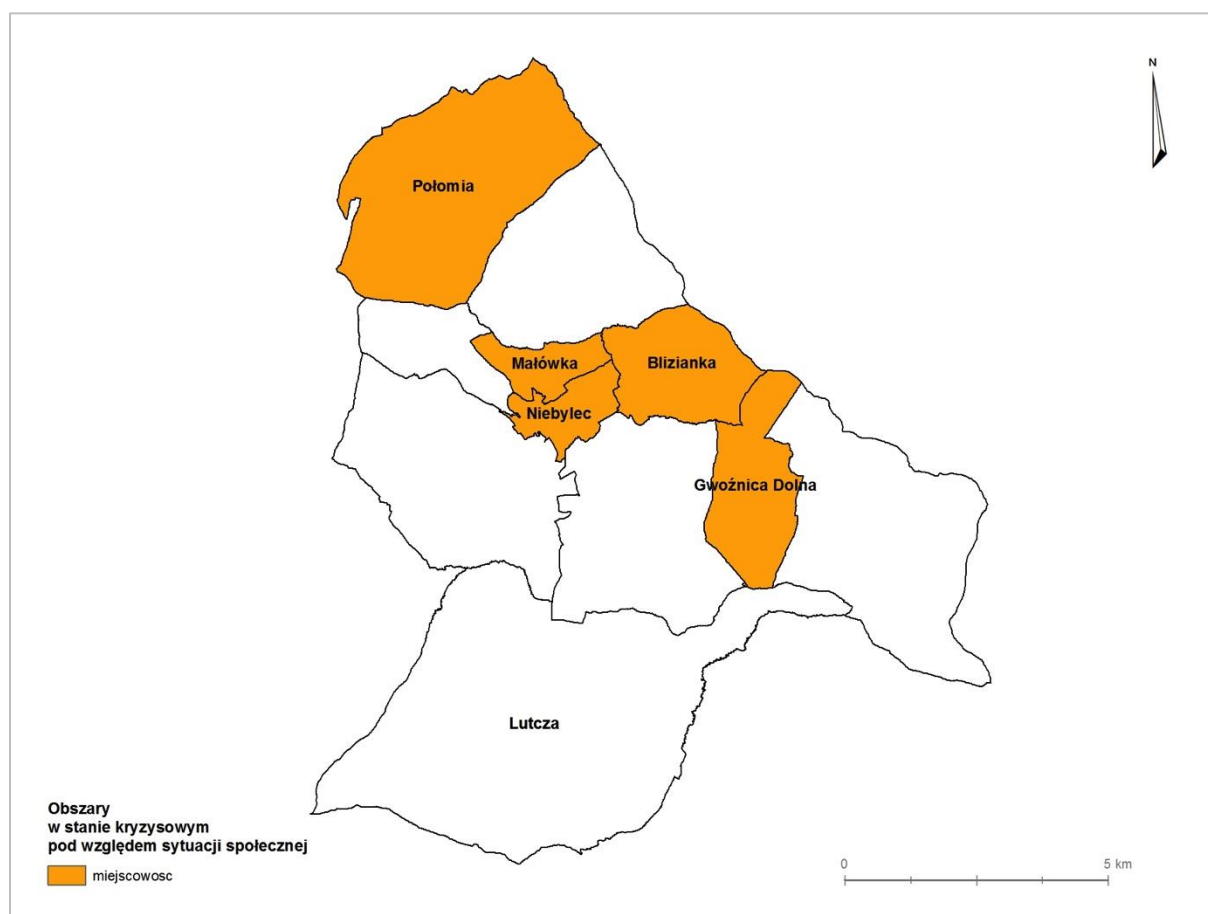
Tabela nr 10 Wskaźniki, charakteryzujące sferę społeczną Gminy Niebylec dla 2016 r.

Nazwa jednostki urbanistycznej	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5
Baryczka	I	26,9%	18,3	54,8%	0,63	0,10
Blizianka	II	30,3%	20,6	69,6%	0,49	0,24
Gwoździanka	III	38,0%	16,4	50,0%	0,32	0,32
Gwoźnica Dolna	IV	26,9%	17,1	71,1%	1,39	0,46
Gwoźnica Górna	V	28,3%	19,1	57,9%	0,88	0,22
Jawornik	VI	24,7%	19,4	65,4%	0,51	0,17
Konieczkowa	VII	26,9%	18,4	54,9%	0,97	0,16

Nazwa jednostki urbanistycznej	Symbol	WS1	WS2	WS3	WS4	WS5
Lutcza	VIII	23,3%	20,2	59,6%	1,11	0,18
Małówka	IX	29,0%	19,9	41,2%	1,47	0,00
Niebylec	X	33,6%	18,6	55,2%	1,86	1,02
Połomia	XI	27,0%	18,7	61,8%	1,34	0,13
Średnia		28,6%	18,8	59,7%	1,00	0,27

Obszary w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano w jednostkach urbanistycznych, w których przekroczone zostały wartości co najmniej 3 wskaźników dla 2016 r. (oznaczone kolorem czerwonym w tabeli nr 10), tj. Blizianka, Gwoźnica Dolna, Małówka, Niebylec oraz Połomia.

Mapa nr 2 Obszary w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Niebylec

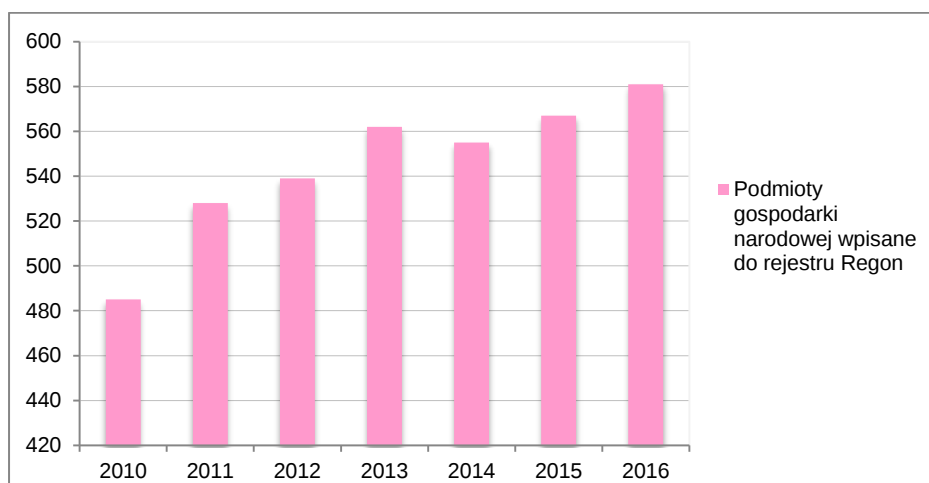
Źródło danych: Opracowanie własne

3.9. Sfera gospodarcza

Niski poziom przedsiębiorczości na danym terenie może stanowić jedną z przyczyn stanu kryzysowego. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana

z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz lokalnych w sferze rozwoju przedsiębiorczości.

Wykres nr 10 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w latach 2010-2016

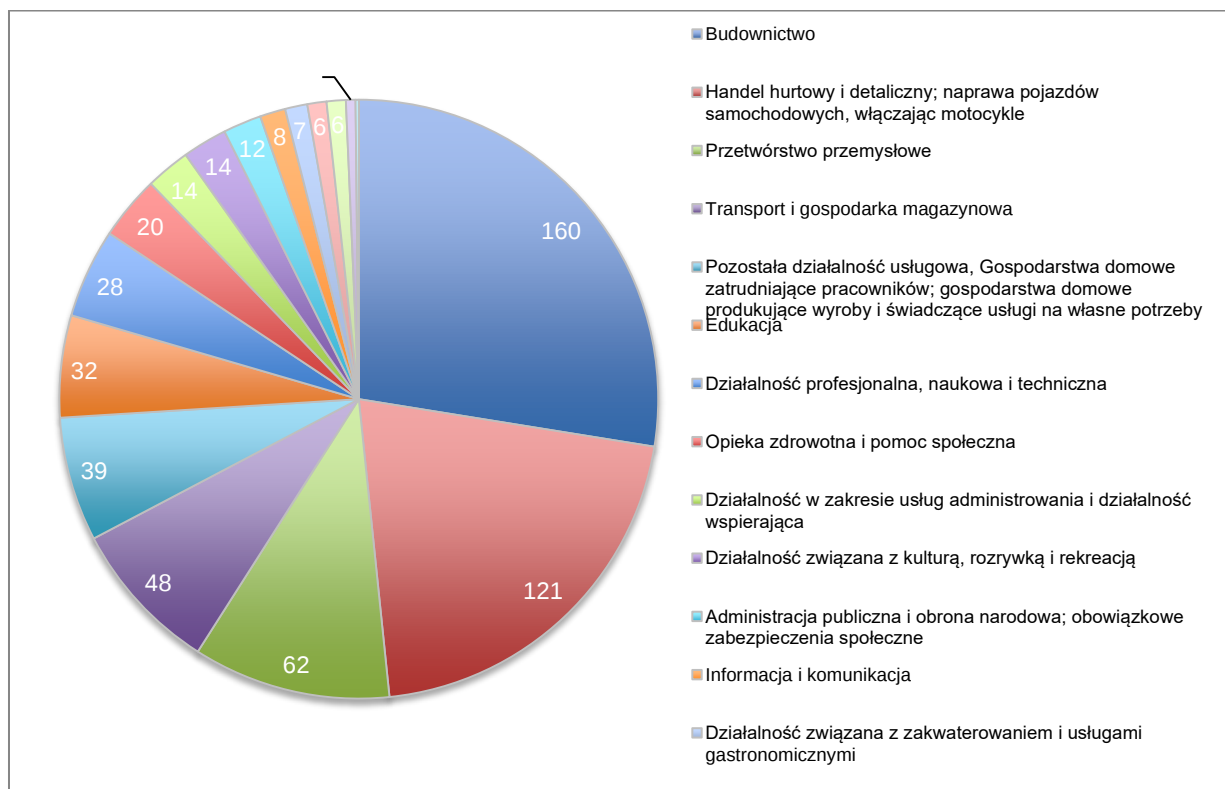
Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie od 2010 r. wzrastała, poczynając od 485 podmiotów do ponad 580 w 2016 r. Ponad 94% podmiotów gospodarczych to przedsiębiorstwa prywatne. Dominującą formą prawną są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, które stanowią prawie 87% spośród wszystkich zarejestrowanych firm w sektorze prywatnym. Zarejestrowane stowarzyszenia to ponad 3%, a kolejne 3% to spółki handlowe.

W strukturze podmiotów gospodarczych według klas wielkości w Gminie Niebylec dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób, i stanowią one prawie 97%, a przedsiębiorstwa małe (zatrudniające od 10 do 49 osób) stanowią 3%.

W strukturze podmiotów gospodarczych według rodzaju prowadzonej działalności przeważają podmioty prowadzące pozostałą działalność (350). 225 podmiotów działa w zakresie przemysłu i budownictwa, a 6 w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie. Na obszarze Gminy Niebylec najwięcej jest podmiotów związanych z budownictwem (27,5%), a także tych z handlem hurtowym i detalicznym (20,8%) oraz przetwórstwem (10,7%). Najmniej jest podmiotów związanych z działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości oraz wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (mniej niż 1%). Brak jest przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie górnictwa i wydobywania, dostawy wody, gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją, a także organizacji i zespołów eksterytorialnych.

Wykres nr 11 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon według działów sekcji PKD

Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016 wzrastała od 5,2 do 5,6. W najtrudniejszej sytuacji na koniec 2016 roku były jednostki Małówka, Jawornik i Blizianka. Wartości wskaźnika powyżej średniej zostały odnotowane w jednostkach Gwoźnica Dolna, Lutcza, Niebylec i Połomia.

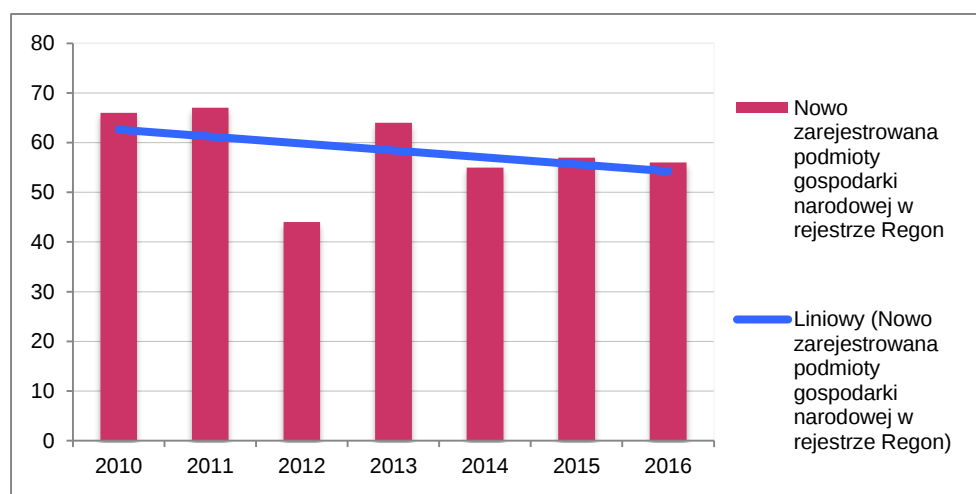
Tabela nr 11 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	5,1	5,3	5,2
Blizianka	3,2	3,4	3,6
Gwoździanka	3,7	3,7	4,1
Gwoźnica Dolna	5,9	6,3	6,7
Gwoźnica Górna	4,1	4,1	4,1
Jawornik	3,5	3,6	3,5
Konieczkowa	5,0	5,1	5,1
Lutcza	5,2	5,1	5,5
Małówka	1,8	3,0	3,3
Niebylec	14,7	15,3	15,1
Połomia	5,3	5,5	5,9

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
średnia dla gminy	5,2	5,5	5,6

Natomiast w przypadku liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie można zaobserwować trend spadkowy. W 2010 r. w Gminie Niebylec zarejestrowano 66 nowych podmiotów gospodarki narodowej, w roku 2016 wartość spadła do 56 nowo zarejestrowanych podmiotów rocznie. Najmniej nowych podmiotów zarejestrowano w roku 2012 – 44, najwięcej natomiast w 2011 – 67.

Wykres nr 12 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w latach 2010-2016

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie utrzymuje się na stałym poziomie 0,5-0,6.

Tabela nr 12 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze Regon w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	0,92	0,42	0,63
Blizianka	0,73	0,24	0,48
Gwoździanka	0,31	0,31	0,32
Gwoźnica Dolna	0,23	0,68	0,69
Gwoźnica Górna	0,51	0,44	0,29
Jawornik	0,42	0,51	0,51
Konieczkowa	0,08	0,32	0,48
Lutcza	0,62	0,48	0,62
Małówka	0,36	1,11	0,00
Niebylec	0,50	1,19	0,68
Połomia	0,64	0,71	0,64

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
średnia dla gminy	0,48	0,58	0,49

Dodatkowo poddano analizie udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w łącznej liczbie bezrobotnych danej jednostki. O potencjale gospodarczym decyduje w dużym stopniu przygotowanie pracowników. W Gminie Niebylec udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie w latach 2014-2016 wynosił około 19%.

Tabela nr 13 Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2014-2016

Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	19,0%	19,2%	22,6%
Blizianka	24,4%	30,3%	43,5%
Gwoździanka	18,2%	25,9%	4,5%
Gwoźnica Dolna	22,0%	17,1%	20,0%
Gwoźnica Górna	21,1%	19,1%	24,3%
Jawornik	16,7%	17,2%	17,8%
Konieczkowa	23,5%	22,3%	17,6%
Lutcza	9,5%	12,1%	12,3%
Małówka	27,8%	26,3%	5,9%
Niebylec	5,9%	8,1%	13,8%
Połomia	20,8%	20,1%	19,9%
średnia dla gminy	19,0%	19,8%	18,5%

Jednostką, w której odnotowano najtrudniejszą sytuację jest Blizianka, natomiast najbardziej korzystna sytuacja jest w jednostkach Gwoździanka oraz Małówka.

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców Gminy ma istotny wpływ na ożywienie rozwoju społeczno-gospodarczego, a także pozwala na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia na obszarach zagrożonych patologiami społecznymi. Gmina Niebylec jest gminą o charakterze rolniczym. Ze względu na brak większych zakładów produkcyjnych niewielka część mieszkańców gminy pracuje zawodowo. Problemy związane z brakiem pracy dotyczą przede wszystkim osób młodych, z wykształceniem niedopasowanym do potrzeb rynku pracy. Część mieszkańców oprócz pracy zawodowej zajmuje się pracą we własnych gospodarstwach rolnych, dlatego też nie można określić precyzyjnie liczby osób zatrudnionych w rolnictwie. Produkcja rolno oparta jest na rozdrobnionym, niewyspecjalizowanym sektorze prywatnym produkującym artykuły rolne na własne potrzeby. charakteryzuje się tym, że gospodarstwa rolne mają niewielką powierzchnię, co nie pozwala na efektywne gospodarowanie, a co za tym

idzie opłacalną produkcję rolną.¹¹ Dlatego też kluczowe jest zwiększanie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców.

3.10. Sfera środowiskowa

Stan środowiska przyrodniczego jest istotnym czynnikiem, mającym wpływ na jakość życia mieszkańców. Około 70% terenu Gminy objęte jest szczególnymi formami ochrony. Południowa część Gminy znajduje się w granicach Czarnorzecko-Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Dodatkowo otulina tego parku obejmuje także południowo-zachodnią część Gminy. Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy obejmuje łącznie obszar 25 654 ha, natomiast otulina parku 34 074 ha. Park został ustanowiony w celu:

- ochrony przyrody nieożywionej, w tym m.in.: zachowania charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu i podtrzymania naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowania warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowania reliktowych zabytków przyrody nieożywionej;
- ochrony przyrody ożywionej, w tym: szaty roślinnej, fauny oraz utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- ochrony dóbr kultury, w tym m.in.: zachowania i ochrony zabytków kultury materialnej, a zwłaszcza dworów, kościołów, cerkwi, młynów, kapliczek i krzyży przydrożnych;
- oraz dla ochrony walorów krajobrazu.

We wschodniej części Gminy zlokalizowana jest część Hyżnieńsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, którego łączna powierzchnia wynosi 24 449 ha. Obszar chronionego krajobrazu powstał w celu czynnej ochrony ekosystemów Obszaru, realizowanego w ramach racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej, polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych. Dodatkowo w południowej części Gminy wytyczony został fragment Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Wisłok Środkowy z Dopływami (PLH180030), którego powierzchnia całkowita to 1064,64 ha. Obszar jest ostoją wielu cennych z przyrodniczego punktu widzenia gatunków ryb. Stwierdzono tu ponad 30 gatunków ryb, w tym dziesięć gatunków objętych ochroną gatunkową (rozporządzenie Ministra Środowiska z 28.09.2004): minóg strumieniowy, kielb Kesslera, kielb białopłetwy, piekielnica, różanka, głowacz białopłetwy, głowacz pręgopłetwy, koza, śliz, piskorz. Obszar stanowi także dużą, izolowaną ostoję gatunków łąk zmiennowilgotnych.

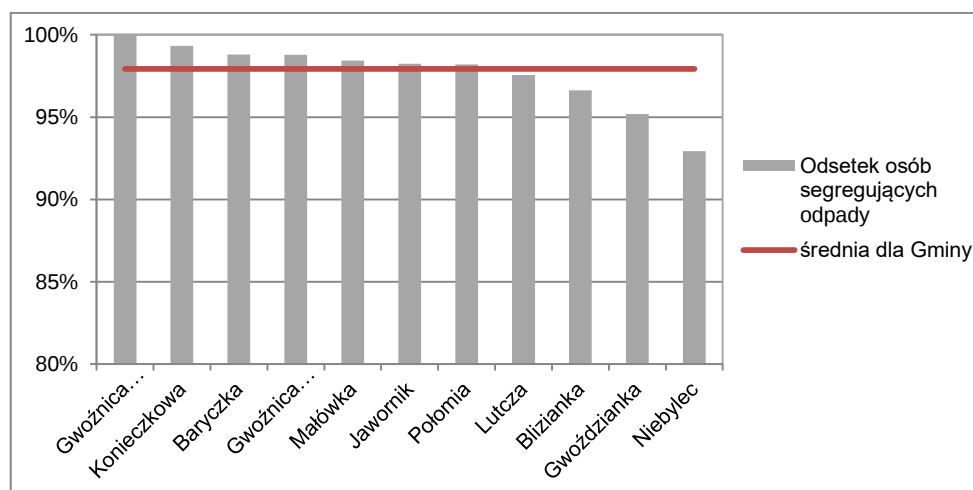
Ocena jakości powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Niebylec opiera się na pomiarach stężeń zanieczyszczeń występujących w powietrzu. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Rzeszowie wykonywał pomiary okresowo. Wyniki „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim” za 2016 r. wskazują, iż zanotowano

¹¹ Na podstawie „Strategii rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020”.

przekroczenie dopuszczalnych norm stężenia zanieczyszczenia pyłem zawieszonym o średnicy ziaren poniżej 2,5 μm (PM_{2,5}) oraz B(a)P. Problem stanowi **niska emisja**, a największe stężenie pojawia się w okresie zimowym, sezonie grzewczym.¹² Niekorzystna sytuacja występuje w przypadku stanu wód w Gminie. Zgodnie z klasyfikacją i oceną stanu jednolitych części wód powierzchniowych w 2016 r. przeprowadzoną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, stan wód przepływających przez Gminę Niebylec został określony jako zły.¹³ Natomiast zgodnie z informacjami zawartymi w „Analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Niebylec za 2016 rok” można stwierdzić, że system gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Niebylec funkcjonuje prawidłowo i działa zgodnie z obowiązującymi przepisami. Gmina wywiązuje się z obowiązków ustawowych, osiągając wymagany prawem poziom recyklingu. Priorytetowym zadaniem dla Gminy Niebylec na lata następne jest dalsze uświadamianie mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz racjonalnego sortowania odpadów komunalnych w celu osiągnięcia określonych prawem poziomów odzysku i recyklingu odpadów.¹⁴

Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych Gminy.¹⁵ Gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności obejmują wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie Gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi oraz ustanawiają selektywne zbieranie odpadów komunalnych obejmujące co najmniej następujące frakcje odpadów: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji.

Wykres nr 13 Odsetek osób segregujących odpady

¹² Na podstawie „Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2016”.

¹³ Na podstawie tabelarycznego zestawienia Klasyfikacji i oceny stanu w 2016 roku.

¹⁴ Na podstawie opracowania „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Niebylec za 2016 rok”.

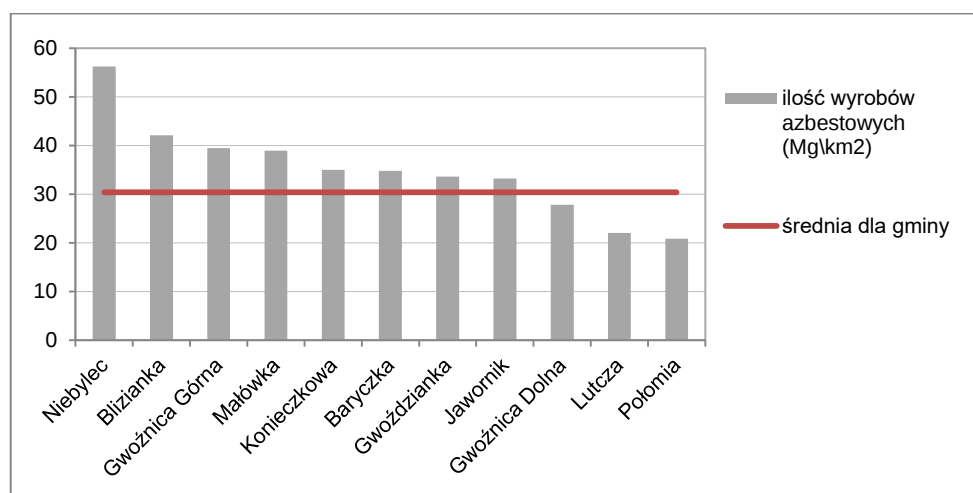
¹⁵ Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, Dz.U. z 2017 r., poz. 1289.

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

W jednostkach Gwoźnica Dolna oraz Konieczkowa odsetek mieszkańców segregujących odpady jest najwyższy, natomiast najgorsza sytuacja jest w jednostkach Niebylec, Gwoździanka oraz Blizianka. Średnio w Gminie odpady segreguje niemalże 98%.

W zakresie gospodarki odpadami kolejną istotną kwestią jest gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi. Na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r., poz. 519 z późn. zm.) azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Po demontażu wyrobów zawierających azbest, powstałe odpady są traktowane jako odpady niebezpieczne.¹⁶ Łącznie na terenie Gminy Niebylec wykorzystywanych jest 3172 ton wyrobów azbestowo-cementowych, co w przeliczeniu na jednostkę powierzchni daje 30,4 Mg/km². Najbardziej niekorzystna sytuacja jest w jednostce Niebylec gdzie wartość wskaźnika wynosi 56,2 Mg/km², natomiast najniższe wartości wskaźnika zostały odnotowane w jednostce Połomia.

Wykres nr 14 Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na powierzchnię jednostek urbanistycznych

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest” podzielono na 3 etapy. W etapie I, obejmującym lata 2014-2018, powinno nastąpić przygotowanie dokumentacji azbestowej oraz unieszkodliwienie 15% materiałów zawierających azbest. W etapach drugim (lata 2019-2025) i trzecim (lata 2026-2032) powinna nastąpić intensyfikacja działań ukierunkowanych na pozyskiwanie dotacji na unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwienie odpowiednio 35% materiałów azbestowych w pierwszym oraz 50% materiałów w drugim okresie. Dodatkowo prowadzony będzie okresowy monitoring oraz ewentualna aktualizacja danych.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

Zanieczyszczenie środowiska było wskazywane przez mieszkańców jako istotny problem, warunkujący jakość życia w gminie. Interesariusze w ramach partycypacji społecznej wskazywali na konieczność dążenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie wykorzystujące zasoby. Działaniami wskazanymi w trakcie partycypacji społecznej są wymiana starych, nieekologicznych źródeł ciepła na energooszczędne, wykorzystujące przyjazne dla środowiska nośniki energii, a także termomodernizacja budynków. Mieszkańcy również wśród istotnych działań wymieniali budowę chodników oraz ścieżek rowerowych. Wykorzystywanie rowerów jako środków komunikacji między miejscowościami gminy prowadzić również będzie do zmniejszenia zużycia energii finalnej i emisji gazów cieplarnianych do atmosfery. Wpłynie to pozytywnie na poprawę jakości powietrza w gminie, a tym samym obniży poziom emisji dwutlenku węgla.

3.11. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna odgrywa istotną rolę w ocenie komfortu jakości życia mieszkańców danego obszaru. Obszary przestrzeni publicznej to obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.¹⁷ Jednym z zadań samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Rozwój gminy zależy także od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak władze gminy będą wykorzystywały swoje mocne strony w tym zakresie. Infrastruktura społeczna obejmuje zadania z zakresu oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury i sportu, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

Życie kulturalne mieszkańców Gminy Niebylec organizują lokalne instytucje kultury, tj. Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna w Niebylcu, Filia Biblioteczna w Gwoźnicy Górnej, Filia Biblioteczna w Lutczy, Filia Biblioteczna w Połomi. Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna mieszczą się w budynkach, które zgodnie z wolą interesariuszy powinny zostać poddane modernizacji. Mieszkańcy gminy w ramach partycypacji społecznej podnosili, że konieczne jest podjęcie działań, aby mogły one w pełni spełniać swoje funkcje i służyć mieszkańcom gminy, zwłaszcza w odniesieniu do integracji społecznej, organizowaniu imprez, ale także organizując zajęcia dla najmłodszych mieszkańców gminy. Dodatkowo dzięki modernizacji budynku Gminnego Ośrodka Kultury możliwe będzie urządzenie galerii wystawowej, w której będzie można między innymi wystawiać prace powstałe w trakcie Międzynarodowego Pleneru Malarskiego. Renowacja Gminnej Biblioteki jest natomiast istotna ze względu na wartość zabytkową obiektu, wpisanego do rejestru zabytków nieruchomych województwa podkarpackiego.

¹⁷ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury w gminie działają: kapela ludowa „Jany”, zespół śpiewaczy „Malina”, kapela podwórkowa „Cajmery”, Jazz Band Niebylec, orkiestra dęta, mażoretki, młodzieżowa grupa wokalna oraz wiele kół zainteresowań. Od niedawna GOK zakresem swego działania obejmuje również działalność sportową i w tym zakresie prowadzi siłownię „Champion” oraz organizuje różne imprezy sportowe. Stałą imprezą kulturalną w Niebylcu są coroczne „Dni Niebylca” na przełomie czerwca i lipca oraz „Dożynki Malinowe” w Połomi organizowane w lipcu każdego roku. Interesariusze w ramach partycypacji społecznej podnieśli także organizację większej ilości imprez kulturalnych.

Potrzeby edukacyjne mieszkańców w zakresie szkolnictwa¹⁸ realizowane są przez następujące placówki:

- Szkoła Podstawowa w Bliziance,
- Szkoła Podstawowa w Baryczce,
- Szkoła Podstawowa w Gwoździance,
- Szkoła Podstawowa w Gwoźnicy Dolnej,
- Zespół Szkół w Gwoźnicy Górnej,
- Szkoła Podstawowa w Jaworniku,
- Zespół Szkół w Konieczkowej,
- Zespół Szkół w Lutczy,
- Szkoła Podstawowa w Lutczy Nr 2,
- Zespół Szkół w Niebylcu,
- Zespół Szkół w Połomi.

Dostęp do placówek służby zdrowia jest zapewniony przez przychodnię medycyny rodzinnej w Niebylcu. Placówki przychodni znajdują się także w Gwoźnicy Górnej, Lutczy i Połomi. W Niebylcu znajduje się również gabinet rehabilitacji Sanare.

Na terenie gminy znajdują się obiekty sportowe i place zabaw:

- stadion sportowy w Niebylcu,
- boisko w Bliziance,
- boisko w Baryczce,
- boisko w Gwoździance,
- boisko w Gwoźnicy Dolnej,
- boisko w Gwoźnicy Górnej,
- boisko w Jaworniku,
- boisko w Konieczkowej,
- boisko w Lutczy,
- boisko w Połomi.

Interesariusze w trakcie konsultacji społecznych zgłosili projekt obejmujący budowę Orlika w Połomi. Odpowiada to na zidentyfikowaną potrzebę dodatkowych zajęć sportowych

¹⁸ Proces wygaszania gimnazjów rozpoczął się w roku szkolnym 2017/2018.

oraz niewystarczającej liczby zorganizowanych imprez kulturalnych i sportowych, co w znacznym stopniu ułatwi ich organizację i może się jednocześnie przyczynić do likwidacji zjawisk kryzysowych w sferze społecznej.

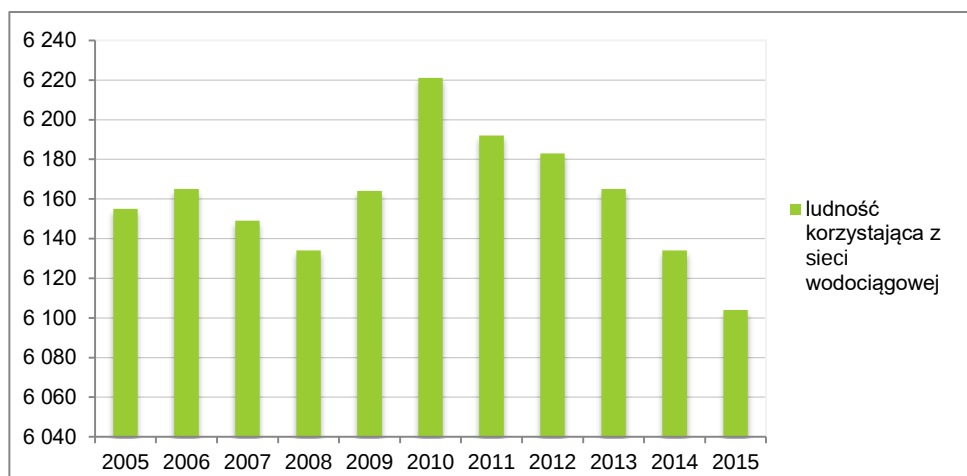
Place zabaw zlokalizowane są przy Zespole Szkół w Lutczy oraz przy Przedszkolu w Niebylcu. W ramach partycypacji społecznej mieszkańcy wskazywali na konieczność zagospodarowania przestrzeni wspólnych jako miejsc rekreacji dla mieszkańców, uporządkowania centrów miejscowości i dbania o porządek.

Powierzchnie zielone w gminie to głównie obszary zieleni niezagospodarowanej, wymagające uporządkowania. W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy zwracali uwagę na kwestię niewystarczającego zagospodarowania terenów publicznych, w tym zielonych. Dodatkowym problemem jest także niska estetyka przestrzeni publicznych i konieczność ich zagospodarowania (ławki, mała architektura i in.). Działanie to mogłyby w istotny sposób wpłynąć na poziom integracji społecznej i umożliwienie osobom młodym i starszym wspólnego spędzania wolnego czasu. Istotna jest także organizacja spotkań i zajęć w budynku Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej oraz na zagospodarowanych terenach Gminy. Wśród aspektów, które wymagają poprawy bądź zmiany mieszkańcy wskazywali na brak miejsc do rekreacji i spędzania wolnego czasu. Interesariusze podnosili także konieczność tworzenia przestrzeni wspólnych, zagospodarowania zieleni i miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej.

Dostępność komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych warunków skutecznego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Przez centralną część Gminy Niebylec prowadzi droga krajowa nr 19 relacji: Kuźnica-Barwinek. Ponadto przez Gminę Niebylec przebiegają drogi wojewódzkie nr 989 Strzyżów-Lutcza i 991 Krosno-Lutcza, drogi powiatowe i gminne, które stanowią uzupełnienie podstawowego szkieletu komunikacyjnego gminy. Drogi te mają znaczenie lokalne oraz stanowią połączenia z miejscowościami położonymi w sąsiednich powiatach. W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy wskazywali na niezadowalający stan dróg gminnych, które wymagają ulepszeń i remontów, także z rozbudową o ścieżki rowerowe czy ciągi komunikacji pieszej. Podnoszono także kwestie problemu bezpieczeństwa na drodze krajowej nr 19 oraz brak oświetlenia części dróg lub wykorzystywanie przestarzałej instalacji oświetlenia na części odcinków dróg.

Kolejną istotną kwestią w zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Na terenie gminy Niebylec działa 20 spółek wodno-wodociągowych. Mieszkańcy, do których nie jest doprowadzana woda z wodociągu korzystają z własnych ujęć wodnych lub zaopatrują się w wodę ze studni kopalnych.

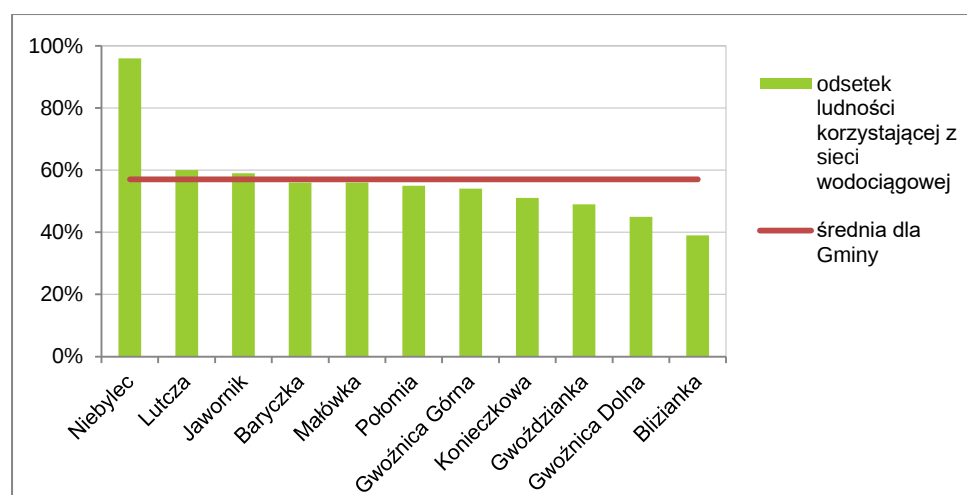
Wykres nr 15 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2005-2015

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Siecią wodociągową objęte są następujące miejscowości gminy: Baryczka, Blizianka, Gwoździanka, Gwoźnica Dolna, Gwoźnica Górna, Jawornik, Konieczkowa, Lutcza, Małówka, Niebylec i Połomia. Z sieci wodociągowej korzysta 57% mieszkańców gminy.

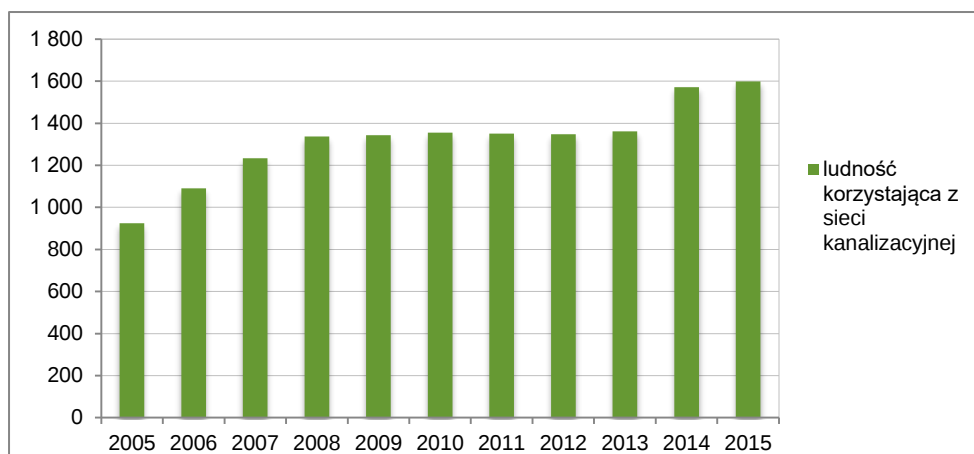
Wykres nr 16 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w roku 2016

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Na terenie gminy Niebylec zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków w Niebylcu. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna. Jej wydolność to 200 m³ na dobę.

Wykres nr 17 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2005-2015

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Do sieci kanalizacyjnej są podłączone miejscowości Jawornik, Konieczkowa, Lutcza, Małówka oraz Niebylec. 15% mieszkańców gminy korzysta z sieci kanalizacyjnej. W ramach partycypacji społecznej mieszkańcy podnosili, iż istnieje konieczność dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej w celu zapewnienia możliwości korzystania z niej wszystkim mieszkańcom gminy.

Tabela nr 14 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2016

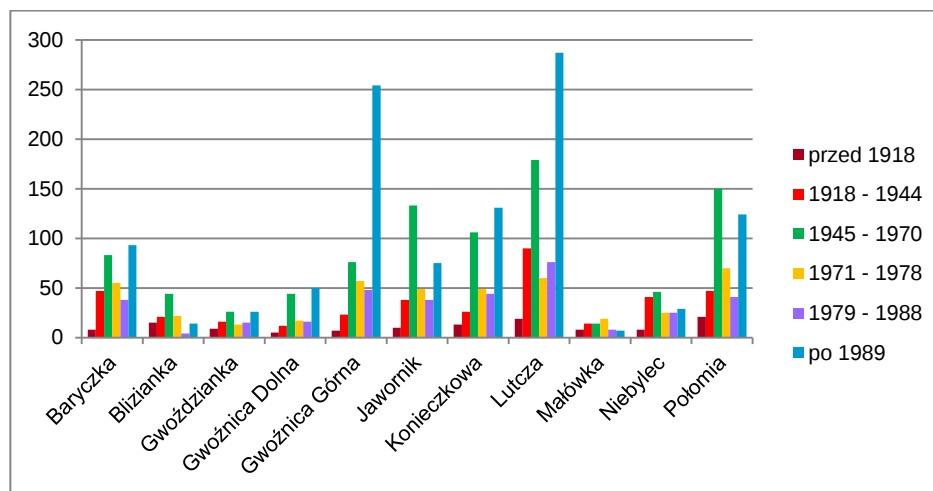
Nazwa jednostki urbanistycznej	2014	2015	2016
Baryczka	0%	0%	0%
Blizianka	0%	0%	0%
Gwoździanka	0%	0%	0%
Gwoźnica Dolna	0%	0%	0%
Gwoźnica Górna	0%	0%	0%
Jawornik	11%	11%	11%
Konieczkowa	31%	34%	40%
Lutcza	9%	10%	11%
Małówka	29%	30%	31%
Niebylec	89%	91%	91%
Połomia	0%	0%	0%
średnia dla gminy	15%	16%	17%

3.12. Sfera techniczna

Stan techniczny budynków jest związany z datą budowy budynków, obowiązujących wówczas norm i przepisów, a także z prowadzonymi pracami remontowymi czy termomodernizacyjnymi. Prawie 43% budynków w Gminie Niebylec zostało wybudowanych przed 1970 r., kolejne 24% budynków ma więcej niż 28 lat, a pozostałe 33% zostało wzniesione po 1989 r.¹⁹ Istnieje wobec tego konieczność przeglądu technicznego stanu budynków i bieżących remontów, konserwacji i prowadzenia procesów kompleksowej termomodernizacji. W trakcie spotkań mieszkańcy podkreślali konieczność poprawy stanu technicznego zarówno budynków mieszkalnych, jak i gospodarczych, a także użyteczności publicznej i zabytkowych. Zły stan techniczny budynków jest w opinii mieszkańców przyczyną zanieczyszczenia środowiska zwłaszcza w obliczu wykorzystywania starych pieców jako źródeł ogrzewania i azbestowo-cementowych pokryć dachowych.

¹⁹ Dane Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Wykres nr 18 Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przez 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Urząd Gminy Niebylec

Zużycie energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budynkach jest istotną częścią łącznego zużycia energii finalnej w gminie. W związku z powyższym istnieje znaczny potencjał zaoszczędzenia energii cieplnej w budownictwie poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Jednym z możliwych działań do podjęcia jest termomodernizacja, prowadząca do zwiększenia efektywności wykorzystania energii finalnej, a co za tym idzie do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmują:

- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków,
- ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.²⁰

Na terenie Gminy Niebylec znajdują się obiekty dziedzictwa kulturowego. Do rejestru zabytków nieruchomych prowadzonego przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu wpisane zostały następujące zabytki:

- zespół dworski w Baryczce, nr rej.: 1166 z 26.09.1994,
- cerkiew greko-kat. pw. Zaśnięcia NMP, ob. kościół rzym.-kat. w Bliziance, nr rej.: A-585

²⁰ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.

- z 23.04.1993,
- cerkiew pw. św. Kosmy i Damiana, ob. kościół rzym.-kat. w Gwoździance, nr rej.: A-846 z 2.08.1979,
 - kościół par. pw. św. Antoniego Padewskiego w Gwoźnicy Górnej, nr rej.: A-796 z 2.08.1979,
 - cmentarz kościelny w Gwoźnicy Górnej, nr rej.: A-796 z 2.08.1979,
 - zagroda nr 67 w Gwoźnicy Górnej, nr rej.: 994 z 16.10.1976,
 - kapliczka pw. św. Barbary w Jaworniku, nr rej.: 79 z 15.06.1960,
 - kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Lutczy, nr rej.: A-1172 z 9.02.1960,
 - cmentarz kościelny w Lutczy, nr rej.: A-1172 z 9.02.1960,
 - dzwonnica w Lutczy, nr rej.: A-1233 z 14.03.2014,
 - kapliczka w Lutczy, nr rej.: 259 z 24.09.1959,
 - cmentarz par. z zespołem nagrobków w Lutczy, nr rej.: A-1173 z 25.05.1994,
 - kaplica w Lutczy, nr rej.: A-1173 z 25.05.1994,
 - synagoga, ob. biblioteka w Niebylcu, nr rej.: A-766 z 24.02.2012,
 - dwór w Niebylcu, nr rej.: A-1163 z 5.03.1981,
 - kościół par. pw. św. Mikołaja w Połomi, nr rej.: A-845 z 10.10.1974,
 - dzwonnica bramka w Połomi, nr rej.: A-845 z 10.10.1974,
 - cmentarz kościelny w Połomi, nr rej.: A-845 z 10.10.1974,
 - ogrodzenie w Połomi, nr rej.: A-845 z 10.10.1974.

Dziedzictwo kulturowe jest istotne dla mieszkańców, a dbałość o zabytki stanowi jeden z celów strategicznych rozwoju gminy. Potrzeba zachowania dziedzictwa kulturowego była podnoszona przez mieszkańców w ramach partycypacji społecznej oraz została wskazana jako istotne zagadnienie w „Strategii Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020”.

3.13. Delimitacja obszarów zdegradowanych

Stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Tabela nr 15 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do diagnozy stanu w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Symbol wskaźnika	Nazwa wskaźnika
WG1	Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób
WG2	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze Regon w przeliczeniu na 100 osób
WG3	Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej

Symbol wskaźnika	Nazwa wskaźnika
	liczbie bezrobotnych
WŚ1	Odsetek osób segregujących odpady
WŚ2	Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na powierzchnię jednostek urbanistycznych
WP1	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej
WP2	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
WT1	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych

Na podstawie przeprowadzonych analiz i partycypacji społecznej wyznaczono **obszary zdegradowane** na terenie Gminy Niebylec, w których oprócz negatywnych zjawisk społecznych, zdiagnozowano występowanie negatywnych zjawisk w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej (tabela nr 16).

Tabela nr 16 Wartości wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną Gminy Niebylec

Nazwa jednostki urbanistycznej	Symbol	WG1	WG2	WG3	WŚ1	WŚ2	WP1	WP2	WT1
Baryczka	I	5,2	0,63	22,6%	98,8%	34,8	56%	0%	71,3%
Blizianka	II	3,6	0,48	43,5%	96,6%	42,1	39%	0%	88,3%
Gwoździanka	III	4,1	0,32	4,5%	95,2%	33,6	49%	0%	75,2%
Gwoźnica Dolna	IV	6,7	0,69	20,0%	100%	27,8	45%	0%	65,3%
Gwoźnica Górna	V	4,1	0,29	24,3%	98,8%	39,4	52%	0%	45,4%
Jawornik	VI	3,5	0,51	17,8%	98,2%	33,2	58%	11%	78,1%
Konieczkowa	VII	5,1	0,48	17,6%	99,3%	35,0	49%	40%	64,5%
Lutcza	VIII	5,5	0,62	12,3%	97,6%	22,0	59%	11%	59,6%
Małówka	IX	3,3	0,00	5,9%	98,4%	38,9	56%	31%	90,0%
Niebylec	X	15,1	0,68	13,8%	92,9%	56,2	96%	91%	83,3%
Połomia	XI	5,9	0,64	19,9%	98,2%	20,8	55%	0%	72,6%
Średnia dla gminy		5,5	0,49	18,5%	97,9%	30,4	57%	17%	72,2%

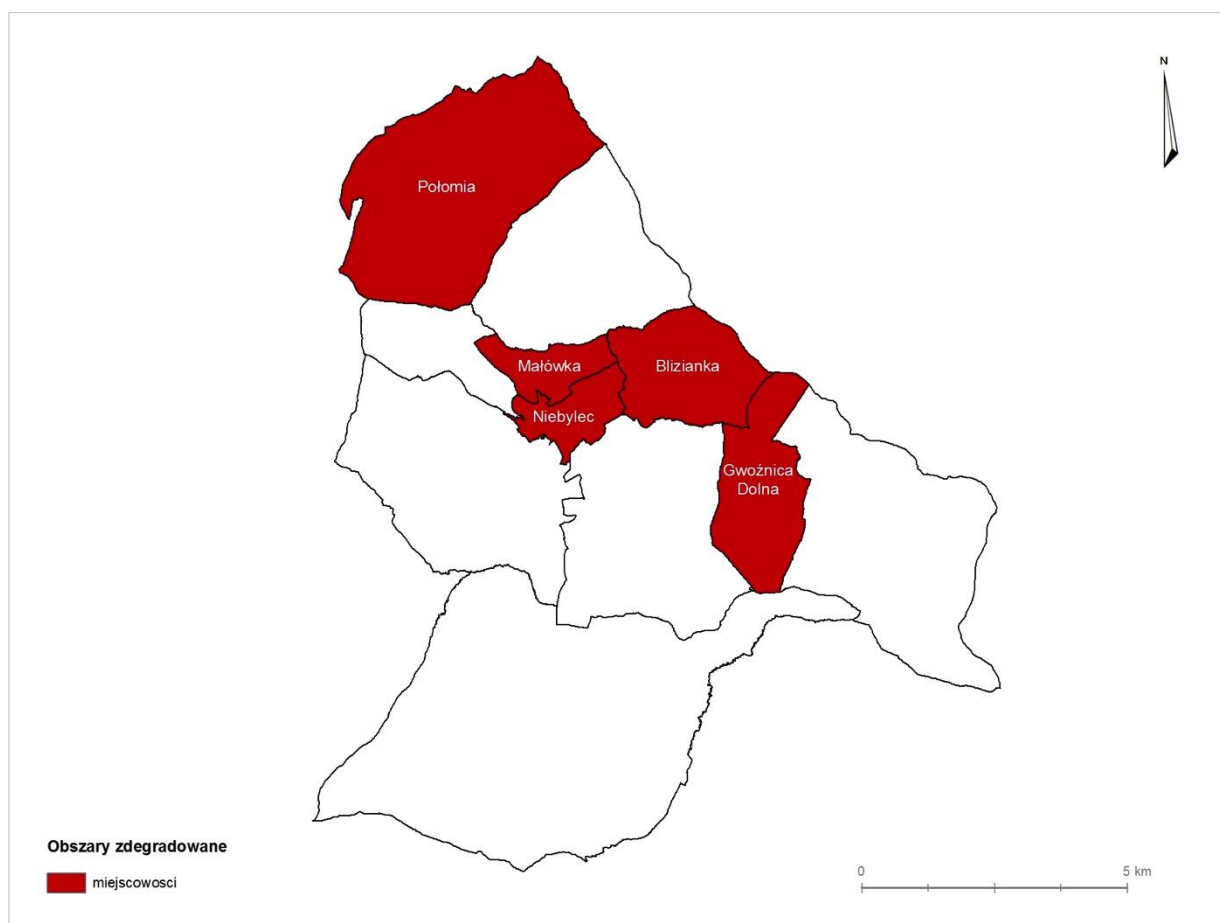
Negatywne zjawiska w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej, zdiagnozowano we wszystkich jednostkach urbanistycznych z wyłączeniem jednostki Lutcza. Sytuację kryzysową w sferze gospodarczej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej stwierdzono w sytuacji, kiedy wartości wszystkich wskaźników z danej sfery przyjmują wartości gorsze od średniej dla Gminy.

Tabela nr 17 Jednostki urbanistyczne w stanie kryzysowym pod względem współwystępowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Nazwa jednostki urbanistycznej	Symbol	Obszar w stanie kryzysowym	Negatywne zjawiska w innych sferach	Obszar zdegradowany
Blizianka	II	tak	tak	tak
Gwoźnica Dolna	IV	tak	tak	tak
Małówka	IX	tak	tak	tak
Niebylec	X	tak	tak	tak
Połomia	XI	tak	tak	tak

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. Blizianka, Gwoźnica Dolna, Małówka, Niebylec, Połomia, gdzie negatywne zjawiska w sferze społecznej występują wspólnie z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Rozmieszczenie przestrzenne obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Niebylec zostało przedstawione na mapie nr 3.

Mapa nr 3 Obszary zdegradowane na terenie Gminy Niebylec

Opracowanie własne

Diagnoza stanu i wyniki partycypacji społecznej posłużyły do wyznaczenia obszarów zdegradowanych w Gminie Niebylec, które mają zostać objęte „Programem rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023”. Łączna liczba mieszkańców i powierzchnia obszarów zdegradowanych została zestawiona w tabeli nr 18.

Tabela nr 18 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	II	Blizianka	412	487
2	IV	Gwoźnica Dolna	433	503
3	IX	Małówka	272	186
4	X	Niebylec	591	199
5	XI	Połomia	1 569	1 361
Razem			3 277	2 736

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji i zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Wydzielając obszar rewitalizacji z obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę:

- możliwość realizacji zadań/projektów wpływających na eliminację przyczyn powstawania i występowania negatywnych zjawisk,
- dobór jednostek w których koncentrują się negatywne zjawiska, pod kątem ich oddziaływania na obszar rewitalizacji i całego obszaru zdegradowanego,
- istotne znaczenie z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy,
- zasięg oddziaływania realizowanych projektów na społeczność lokalną,
- możliwość utrzymania spodziewanych efektów, tj. mechanizmów naprawczych także po zakończeniu bezpośredniej interwencji.

Wydzielenie obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego powinno się odbyć poprzez dogłębną analizę, w której uwzględniono poza badaniem wskaźników i poszukiwaniem kumulacji negatywnych zjawisk obszaru zdegradowanego, partycypację społeczną oraz czynniki wskazane powyżej, z uwagi na fakt, iż jest to proces znacznie bardziej złożony, a jego skuteczna realizacja możliwa jedynie pod warunkiem spełnienia ich wszystkich razem. **Obszar rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z przyjętymi kryteriami.**

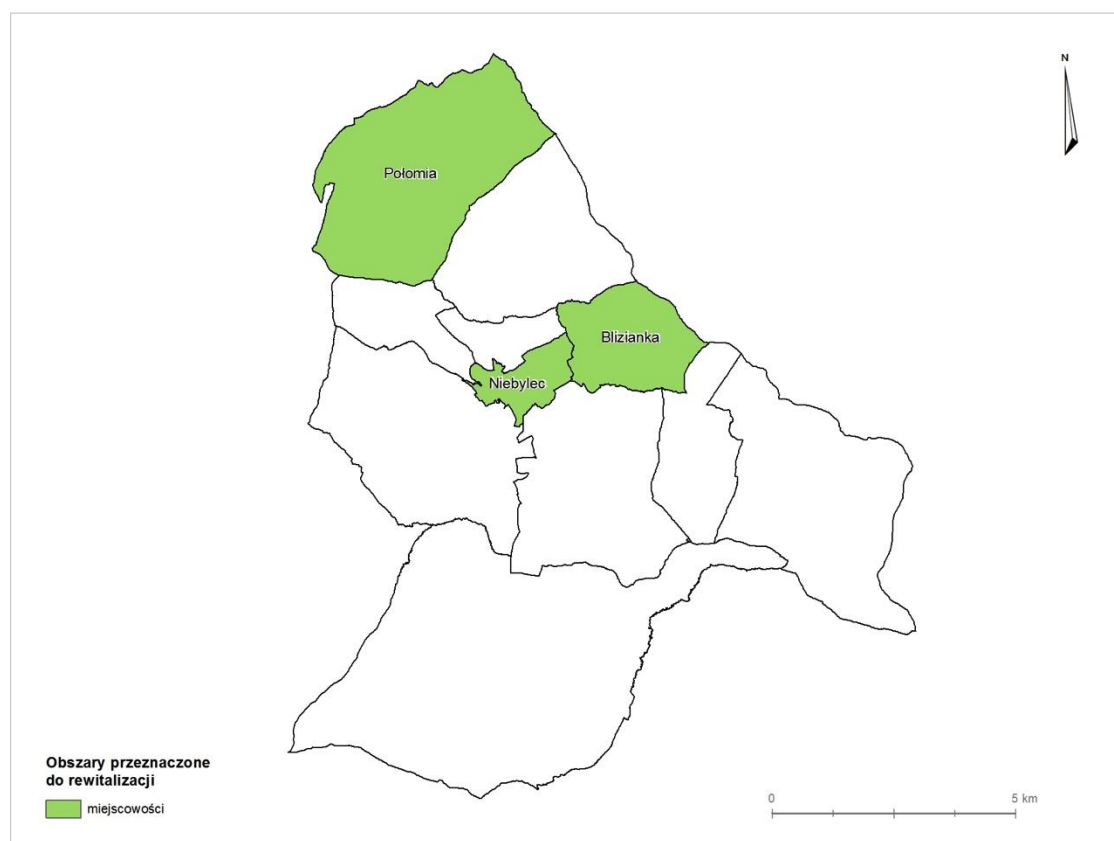
Na wyznaczonych obszarach zdegradowanych Gminy Niebylec mieszka 31% ludności, a ich powierzchnia stanowi ponad 26% łącznej powierzchni gminy. Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w gminie, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone w trakcie konsultacji społecznych oraz zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, wyrażone w „Strategii Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020”, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów, a także jest najbardziej istotny dla rozwoju lokalnego gminy.

Tabela nr 19 Liczba mieszkańców i powierzchnia obszaru rewitalizacji

Lp.	Symbol	Nazwa jednostki urbanistycznej	Liczba mieszkańców [os.]	Powierzchnia [ha]
1	II	Blizianka	412	487
2	X	Niebylec	591	199
3	XI	Połomia	1 569	1 361
Razem			2 572	2 046
Udział			24,3%	19,6%

Obszar rewitalizacji obejmuje następujące podobszary: Blizianka, Niebylec i Połomia. Stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio jest to 19,6% powierzchni gminy, zamieszkiwane przez 24,3% ludności. Został on wybrany jako najbardziej istotny dla rozwoju lokalnego gminy, a jednocześnie wskazywany w ramach partycypacji społecznej przez mieszkańców w perspektywie ograniczania sytuacji kryzysowych w gminie i mający największy potencjał ożywienia społeczno-gospodarczego, z uwzględnieniem wymogów dotyczących ograniczenia powierzchni oraz liczby ludności. Przestrzenne rozmieszczenie obszaru rewitalizacji zostało przedstawione na mapie nr 4.

Mapa nr 4 Obszar rewitalizacji

Opracowanie własne

Wydzielenie obszaru rewitalizacji ma na celu dotarcie z projektami rewitalizacyjnymi do grupy i obszaru, który tego najbardziej wymaga, uwzględniając jednocześnie ograniczenia w zakresie liczby ludności i powierzchni. Wyniki partycypacji społecznej wskazywały na konieczność podjęcia działań w Bliziance, Niebylcu i Połomi. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych, którym towarzyszą także problemy w innych sferach życia gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największą liczbą przekroczeń w sferze społecznej, tj. 3 wskaźników, podobnie jak w jednostkach: Gwoźnica Dolna i Małówka. Obszar rewitalizacji obejmuje jednostki, w których zdiagnozowano stan zdegradowany, a jednocześnie istniała możliwość realizacji projektów rewitalizacyjnych, uwzględniając istotność jednostek dla mieszkańców oraz wymogi ograniczające powierzchnię i liczbę ludności obszaru rewitalizacji.

Połomia nie została zaliczona do grupy miejscowości „najstarszych”, tj. z niekorzystnym wskaźnikiem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym, gdyż liczba osób w wieku produkcyjnym jest jedną z wyższych w gminie (64% w 2016 r.), co w perspektywie najbliższych lat spowoduje wzrost obciążenia demograficznego w tej miejscowości. Liczba mieszkańców Niebylca nieznacznie spada, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w Niebylcu jest wyższy niż średnia dla gminy i wynosi 33,6%, przy średniej dla gminy 28,6%. W Połomi, podobnie jak w Niebylcu, obserwowany jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wskaźnik wyniósł 27,0%), trend ten także występuje w Bliziance (wartość wskaźnika na koniec 2016 roku wyniosła 30,3%). Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji nieznacznie spada, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ostatnich latach. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w obszarze rewitalizacji wzrasta od 2012 r. Realizując cel nadrzędny, jakim jest wsparcie rodzin, należy zapewnić miejsca aktywnej rekreacji i wypoczynku, a także reintegrację społeczną dla osób w wieku produkcyjnym, którzy chcą wracać na rynek pracy. Jednocześnie w obszarze rewitalizacji obserwowana jest tendencja wzrostu liczby osób starszych w populacji mieszkańców. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią ponad 18% wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji. Należy więc podjąć także działania skierowane do tej grupy, ponieważ często są to osoby samotne, nieaktywne zawodowo, które po zakończeniu pracy zawodowej powinny otrzymać ofertę wsparcia od Gminy. W tym celu należy zaplanować działania mające na celu integrację społeczną mieszkańców poprzez zapewnienie miejsc integracji i dedykowaną ofertę dla osób starszych, wykorzystującą potencjał gminy. W ramach sytuacji demograficznej stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: starzejącą się społeczność, stosunkowo wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego, problem reintegracji społecznej, ofertę dla starszych mieszkańców.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji mieszka niemalże 24% łącznej liczby bezrobotnych. Ponad 14% bezrobotnych z obszaru rewitalizacji nie ukończyło 25 r.ż. 8% spośród wszystkich bezrobotnych w obszarze rewitalizacji ma ukończony 55 r.ż. Prawie 62% łącznej liczby bezrobotnych mieszkających w granicach obszaru rewitalizacji to osoby długotrwale pozostające bez pracy. Wśród osób pozostających bez pracy 22% stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, co może świadczyć, iż grupę stanowią osoby, którym w rodzinie przekazane zostały wzorce bierności. Ma to istotne znaczenie w procesie ponownego wchodzenia na rynek pracy, gdyż im dłuższy okres pozostawania bez zatrudnienia, tym trudniej jest ponownie rozpocząć pracę i zdobywać doświadczenia zawodowe. W Bliziance, Niebylcu oraz Połomi obserwowany jest nieznaczny spadek liczby osób bezrobotnych (jest to też trend w całej Gminie), jednakże udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym jest wyższy aniżeli wartość średnia dla gminy w miejscowości Połomia. W Bliziance i Połomi dodatkowo zidentyfikowany został problem udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych. Wartości tego wskaźnika wynoszą 69,6% dla Blizianki oraz 61,8% dla Połomi, średnia dla Gminy natomiast w roku 2016 była równa 59,7%. Problem bezrobocia, w tym długotrwałego, był podnoszony przez mieszkańców obszaru rewitalizacji jako istotny do rozwiązania, zwłaszcza w perspektywie stosunkowo niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. Jednocześnie mieszkańcy wskazywali na małą atrakcyjność istniejących miejsc pracy, więc młodzi ludzie coraz częściej opuszczają gminę w poszukiwaniu lepszych warunków zatrudnienia i poprawy jakości życia. Efektem tego jest spadek liczby mieszkańców i starzejące się społeczeństwo. Z kolei przedsiębiorcy odnotowują brak pracowników o odpowiadających im kwalifikacjach, co w znacznym stopniu utrudnia rozwijanie działalności gospodarczej. W ramach programu rewitalizacji konieczne jest podjęcie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości, stworzenie warunków do zakładania nowych firm oraz zakładów produkcyjnych i usługowych, a także wsparcie zawodowe osób przede wszystkim długotrwale bezrobotnych. Z bezrobociem związana jest ubóstwo i korzystanie z pomocy społecznej. W ramach bezrobocia stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: znaczna ilość osób długotrwale bezrobotnych, brak miejsc pracy.

W granicach obszaru rewitalizacji mieszka niemalże 27% osób, które pobierają świadczenia z pomocy społecznej w Gminie. W Bliziance udział osób, korzystających z pomocy społecznej jest najwyższy w całej gminie w przeliczeniu na 100 mieszkańców i wynosi 10,0. Głównym powodem przyznawania wsparcia z pomocy społecznej dla mieszkańców Blizianki jest bezrobocie (42%), kolejnym jest choroba i niepełnosprawność (29%), a następnie ubóstwo (17%). W Niebylcu oraz Połomi udział osób korzystających z pomocy społecznej wynosi odpowiednio 3,0 oraz 4,1 przy średniej dla gminy, wynoszącej 4,4. W ramach ubóstwa stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: liczba zasiłków z pomocy społecznej z tytułu braku źródeł zarobków, brak miejsc pracy.

W granicach obszaru rewitalizacji zostało popełnione ponad 32% przestępstw spośród wszystkich odnotowanych dla terenu całej Gminy. W Niebylcu oraz Połomi obserwowany jest

także wyższy poziom stwierdzony przestępstw w stosunku do średniego poziomu w gminie w przeliczeniu na 100 osób i przyjmuje wartość 1,86 dla Niebylca (najwyższa wartość wskaźnika w całej Gminie) i 1,34 dla Połomi, przy średniej dla gminy, wynoszącej 1,0. W Bliziance wskaźnik ten przyjmuje wartość 0,49.

Przy negatywnych zjawiskach z zakresu demografii, bezrobocia, ubóstwa i poziomu przestępczości, jednocześnie Blizianka oraz Połomia są jednostkami, charakteryzującymi się niższym niż średni w gminie poziomem aktywności społecznej, przejawiającym się niższą liczbą organizacji pozarządowych na 100 osób. Jedną z najniższych wartości tego wskaźnika odnotowana została w Połomi (0,13), przy średniej dla Gminy wynoszącej 0,3. W Bliziance liczba organizacji pozarządowych na 100 osób jest równa 0,24. W Połomi dodatkowo frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. była niższa niż średnia w Gminie i wynosiła 49,88% przy średniej równej 54,70%. Powoduje to konieczność aktywnej integracji mieszkańców zarówno poprzez organizowanie zajęć dodatkowych, jak i urządzanie miejsc integracji społecznej, tj. place zabaw, siłownie zewnętrzne czy zagospodarowanie parków i rynku. Wszystkie te działania powinny sprzyjać reintegracji społecznej. W ramach aktywności społecznej stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: stosunkowo niskiego poziomu aktywności społecznej, konieczność podjęcia działań reintegracji społecznej oraz potrzeba utworzenia nowych miejsc integracji społecznej.

Problem bezrobocia w obszarze rewitalizacji jest powiązany z niskim poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców, przejawiającym się chęcią prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób jest nieco niższa niż średnia dla gminy (równej 5,6) i w Bliziance wynosi 3,6, podobna tendencja jest obserwowana dla wskaźnika dotyczących nowo zarejestrowanych podmiotów (średnia dla Gminy wynosi 0,49, natomiast wartość dla jednostki Blizianka 0,48). W Połomi oraz Niebylcu liczba zarejestrowanych podmiotów na 100 osób wynosi odpowiednio 5,9 oraz 15,1, a nowo zarejestrowanych – 0,64 oraz 0,68. Stwierdzono także problemy w jednostkach Blizianka oraz Połomia w zakresie udziału osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w łącznej liczbie bezrobotnych danej jednostki. O potencjale gospodarczym decyduje w dużym stopniu przygotowanie pracowników. W Gminie Niebylec udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w gminie w roku 2016 wynosił 18,5%, natomiast wartość dla jednostki Blizianka była najwyższa spośród wszystkich odnotowanych i wynosiła 43,5%. Także w jednostce Połomia wartość tego wskaźnika była mniej korzystna niż średnia gminna i wynosiła 19,9%. Powoduje to konieczność podjęcia działań, zmierzających do zwiększenia zatrudnienia, tworzenia nowych miejsc pracy i możliwości rozwoju dla mieszkańców. Stosunkowo niski poziom aktywności gospodarczej wynika także z braku odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej. W ramach sfery gospodarczej stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: stosunkowo niskiego poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców, braku odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej oraz braku kwalifikacji potencjalnych pracowników.

W sferze technicznej na obszarze rewitalizacji znajdują się budynki, które wymagają remontu w celu zwiększenia efektywności energetycznej. Dodatkowo centra obszaru rewitalizacji wymagają uporządkowania i poprawy stanu budynków, które są w większości w stanie średnim, które wymagają podjęcia prac remontowych. Mieszkańcy zwracali uwagę na zły stan techniczny budynków mieszkalnych i konieczność wyeliminowania niskiej emisji. W ramach sfery technicznej stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: konieczność poprawy stanu technicznego budynków.

W zakresie sfery środowiskowej istotną kwestią jest konieczność modernizacji budynków w celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. Problem w Gminie stanowi niska emisja, a największe stężenie pojawia się w okresie zimowym, sezonie grzewczym. Dodatkowo część terenów zielonych jest niezagospodarowana i konieczne jest podjęcie działań, które tereny zielone uporządkują. Problematiczną kwestią jest także obecność wyrobów azbestowych oraz niesatysfakcjonujące wyniki w zakresie segregowania odpadów w części jednostek, w tym m.in. w Niebylcu. Konieczne jest zwiększanie świadomości ekologicznej Gminy i prowadzenie działań informacyjnych zarówno w zakresie substancji niebezpiecznych, jak i korzyści wynikających z segregacji odpadów oraz dbania o środowisko.

W zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej konieczna jest dalsza rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W Bliziance liczba osób korzystających z sieci wodociągowej jest niższa aniżeli średnia dla gminy i wynosi 39%, w Połomi 55%. Mieszkańcy Blizianki oraz Połomi podkreślali konieczność rozbudowy sieci wodociągowej. Podobnie w przypadku sieci kanalizacyjnej mieszkańcy podkreślali konieczność jej rozbudowy, zwłaszcza w 6 miejscowościach gminy, w których jeszcze nie ma infrastruktury kanalizacyjnej, tj. Baryczce, Bliziance, Gwoździance, Gwoźnicy Dolnej, Gwoźnicy Górnej oraz Połomi. W obszarze rewitalizacji zauważalna jest niewystarczająca liczba zagospodarowanych miejsc przeznaczonych do aktywnego spędzania wolnego czasu, który jest postrzegany przez lokalne społeczeństwo jako bardzo ważny czynnik określający standard życia. Place zabaw, miejsca do rozwijania kultury i poszanowania tradycji podniosą jakość przestrzeni publicznej Gminy Niebylec, a co z tym związane będą stanowiły istotną przesłankę do rozwoju agroturystyki, a także będą czyniły gminę miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców. W zakresie infrastruktury przestrzenno-funkcjonalnej koniecznym projektem rewitalizacyjnym, wskazywanym przez mieszkańców i wynikającym z braku miejsca do integracji społecznej, a także imprez kulturalnych i rozwijania zainteresowań mieszkańców jest modernizacja gminnego ośrodka kultury oraz biblioteki gminnej. Obiekty te pełnią ważne funkcje budowania tożsamości lokalnej, niemniej jednak bez koniecznych modernizacji niemożliwy będzie rozwój tej działalności. Mieszkańcy Blizianki podkreślali potrzebę budowy domu wiejskiego, w którym mieściłaby się także remiza Ochotniczej Straży Pożarnej. Ma to być także centrum kulturowe dla lokalnych organizacji społecznych. Zgromadzenie funkcji w jednym miejscu pozytywnie wpłynie na integrację mieszkańców, zapewni nowe miejsca pracy, a także umożliwi

organizowanie spotkań czy imprez dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Odpowiada to na potrzeby zgłaszane przez mieszkańców, tj. potrzebę organizacji większej liczby zajęć sportowych, rekreacyjnych czy edukacyjnych, w tym również dla osób dorosłych. Mieszkańcy wskazali także na możliwość budowy parku etnograficznego w Połomi, który mógłby stać się interesującą atrakcją przyciągającą turystów do Gminy, a także nowym miejscem gdzie mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogliby się spotykać. Realizacja tego projektu wzbogaciłaby ofertę kulturową Gminy. Istotne dla interesariuszy są również budowa centrum poradnictwa rolniczego w Połomi oraz budowa placu targowego w Niebylcu. Działania te będą prowadzić do aktywizacji społecznej mieszkańców, podniesienia jakości przestrzeni publicznej, zmniejszenie poziomu bezrobocia poprzez stworzenie nowych miejsc pracy i zmniejszenie poziomu ubóstwa. W trakcie partycypacji społecznej mieszkańcy zwracali także uwagę na dostępność zagospodarowanych terenów na obszarach rewitalizacji. Utworzenie nowych terenów rekreacyjnych pozwoli mieszkańcom zacieśniać więzi społeczne, aktywnie spędzać czas. Kwestia dostępności infrastruktury sportowej była także przedmiotem wniosków zgłaszanych przez mieszkańców miejscowości Połomia. W Połomi mieszkańcy zgłaszali projekt dotyczących budowy orlika, aby umożliwić organizację imprez sportowych. Mieszkańcy podnosili także możliwość budowy placu targowego na terenie Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Niebylcu, który jednocześnie zapewni nowe miejsca pracy, a także podniesie jakość zagospodarowania przestrzeni. Mieszkańcy zwracali także uwagę na konieczność poprawy bezpieczeństwa na drogach, czy to przez budowę ścieżek rowerowych, przejść dla pieszych, zwłaszcza że droga krajowa nr 19 przebiega przez centrum gminy czy też chodników dla pieszych, zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców. Istotnym była także poprawa oświetlenia publicznego oraz budowa oczyszczalni ścieków jako uzupełnienie procesu budowy sieci kanalizacyjnej w gminie, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, ale także stan środowiska naturalnego. W ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej stwierdzono występowanie następujących problemowych obszarów: niewystarczających warunków do zwiększania poziomu integracji społecznej, konieczności podniesienia jakości przestrzeni wspólnych, konieczności rozbudowy sieci kanalizacyjnej, braku zagospodarowanych przestrzeni w Gminie (w tym takich, które mogą zostać wykorzystane do prowadzenia działalności gospodarczej), niewystarczającej ilości obiektów sportowych i kulturalnych.

Niebylec pełni **funkcje mieszkaniowe, rekreacyjne, administracyjne i handlowo-usługowe**. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy jest obszarem kluczowym w którym powinny zostać podjęte działania rewitalizacyjne we wszystkich sferach życia gminy, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Niebylec stanowi jednocześnie ośrodek życia gminy i ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, budowania tożsamości oraz miejsc integracji społecznej. Na wyznaczonym obszarze znajdują się m.in.: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, urząd pocztowy, bank, kościół parafialny pw. Znalezienia Świętego Krzyża, przychodnia lekarska, apteka, sklepy, szkoła i gimnazjum. Niebylec został wskazany przez mieszkańców w trakcie partycypacji społecznej jako miejsce, w którym pożądanym jest prowadzenie procesu rewitalizacji. Połomia również

stanowi ośrodek życia społeczno-gospodarczego gminy. Podobnie jak Niebylec, Połomia była wskazywana przez mieszkańców jako miejsce do rewitalizacji z propozycjami konkretnych działań do podjęcia. We wsi znajduje się parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Mikołaja, sklepy oraz zespół szkół. Kolejną miejscowością, do objęcia procesem rewitalizacji jest Blizianka. We wsi znajduje się zabytkowa cerkiew, obecnie kościół rzymskokatolicki.

Problemy zidentyfikowane w ramach diagnozy stanu są istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-ekonomicznego gminy i zostały także podjęte w „Strategii Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020”, przyjętej uchwałą Nr XV/59/2016 Rady Gminy w Niebylcu z dnia 29 stycznia 2016 r., a projekty zaplanowane do realizacji są komplementarne z zamierzeniami strategicznymi gminy.

Jednocześnie wskaźniki dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji spełniają kryteria zawarte w „Instrukcji przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”, tj. obszar rewitalizacji charakteryzuje także minimum 4 wskaźniki, dla których wartości oszacowane dla tego obszaru są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.

Wybrane wskaźniki wskazują na zdiagnozowane problemy w obszarze rewitalizacji. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się problemami z zakresu bezrobocia mieszkańców (kategoria: rynek pracy), co jest powiązane ze stosunkowo niską aktywnością gospodarczą mieszkańców (kategoria: podmioty gospodarcze). Występowanie tych negatywnych zjawisk może doprowadzić do zwiększenia liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz „dziedziczenia biedy”. Problemem w obszarze rewitalizacji jest także wysoki poziom stwierdzonych przestępstw (kategoria: bezpieczeństwo publiczne). Usuwanie braków w sferze środowiskowej oraz funkcjonalno-przestrzennej przyczyni się do podniesienia poziomu życia mieszkańców oraz powodzenia projektów rewitalizacyjnych i może stanowić wkład w realizację komplementarnych działań z zakresu kapitału społecznego, dlatego też kolejnymi wskaźnikami istotnymi z punktu widzenia obszaru rewitalizacji był odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej oraz stan techniczny i wiek budynków (kategorie: ochrona środowiska oraz uwarunkowania przestrzenne).

Tabela nr 20 Zestawienie wskaźników, których wartości dla obszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż średnia dla województwa podkarpackiego, dane dla roku 2014

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	województwo podkarpackie
1	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	62,1%	61,50%
2	Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	1,55	1,32
3	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze Regon w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	0,6	0,7

4	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	56,48%	68,70%
5	Liczba budynków mieszkalnych zamieszkałych wybudowanych przed 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych zamieszkałych	77,64%	76,36%

Wybór wskaźników został podyktowany zdiagnozowanymi kluczowymi problemami występującymi w obszarze rewitalizacji, tj. starzejące się społeczeństwo, bezrobocie, wysoka przestępczość, niski poziom przedsiębiorczości i niska aktywność społeczna mieszkańców oraz poprawa jakości infrastruktury funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej. Mając na uwadze powyższe, w wyniku analiz wskaźników ilościowych i jakościowych, zdefiniowanych jako potrzeby rewitalizacyjne, zgłaszane przez interesariuszy, stwierdzono, iż obszar Blizianki, Niebylca i Połomi posiada wszystkie cechy obszaru rewitalizacji i dlatego powinien stanowić tenże obszar. Ze względu na konieczność ograniczenia obszaru rewitalizacji, w pierwszym etapie działań niemożliwe będzie realizowanie kompleksowych działań w miejscowościach Gwoźnica Dolna i Małówka.

Działania podejmowane w obszarze rewitalizacji umożliwią wykorzystanie **potencjału obszaru rewitalizacji**, jaki stanowią jego mieszkańcy, atrakcyjne położenie gminy, położenie w pobliżu Krosna i Rzeszowa, dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych i przedszkola, cyklicznie organizowane w gminie imprezy kulturalne i sportowo-rekreacyjne, funkcjonujące na terenie gminy kluby sportowe, działające zespoły ludowe, kultywowanie tradycji i zwyczajów, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy.

Granice obszaru rewitalizacji zostały przedstawione na mapie, stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Integralną częścią *Programu* jest mapa gminy w skali 1:5000 w formie elektronicznej.

5. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, jest zgodna z wizją rozwoju Gminy Niebylec i przyjmuje następujące brzmienie:

Blizianka, Niebylec oraz Połomia miejscowościami rozwiniętymi gospodarczo, bezpiecznymi, zapewniającymi dostęp do nowoczesnej infrastruktury społecznej i technicznej. Mieszkańcy Blizianki, Niebylca i Połomi są społecznością aktywną, dbającą o środowisko naturalne oraz zintegrowaną, w której znacząco ograniczone zostały problemy społeczne.

Tak sformułowana wizja będzie realizowana przez dwa główne cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania, stanowiące odpowiedź na diagnozę stanu, wyniki partycypacji społecznej i potrzeby rewitalizacyjne, zgłaszane przez mieszkańców. Działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problem poziomu bezrobocia i ubóstwa. Obszar rewitalizacji będzie miejscem, zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie gminy, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

W sferze gospodarczej nastąpi aktywizacja gospodarcza mieszkańców, a obszar rewitalizacji będzie miejscem, gdzie istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej funkcjonującym i potencjalnym podmiotom gospodarczym, wykorzystującym potencjał gminy. W sferze środowiskowej miasto będzie dążyło do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych, dokończenia budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy dwutlenkiem węgla, a także usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków.

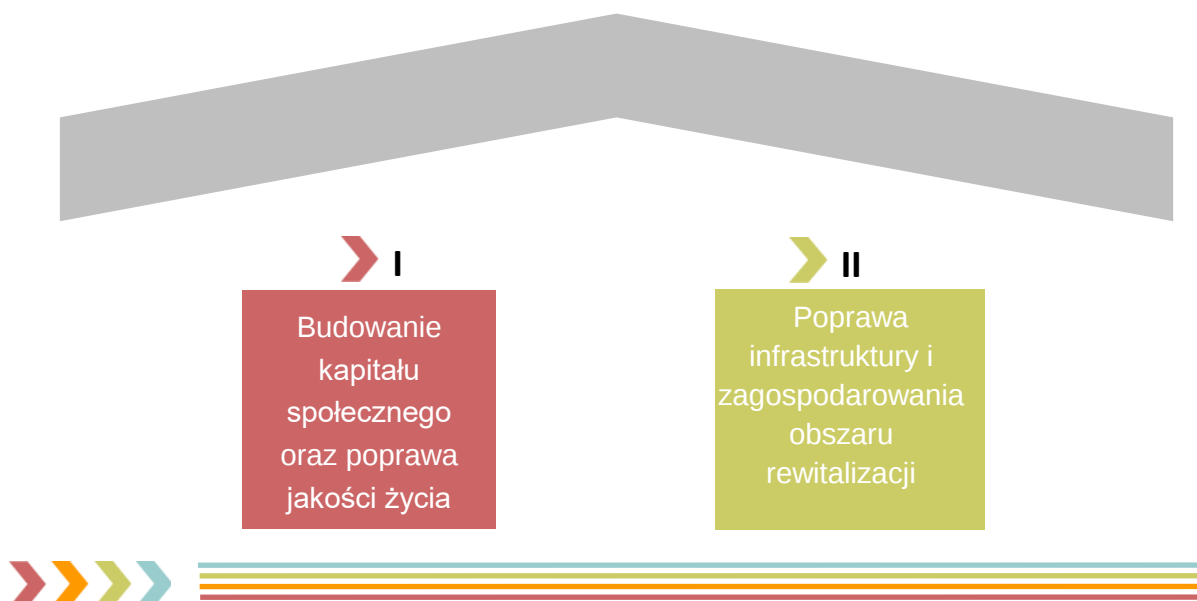
W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej gmina będzie cechowała się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, nastąpi poprawa stanu obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła podstawę do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

6. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów Gminy z jednoczesną poprawą sytuacji w sferze środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę stanu w zakresie sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, a także z wykorzystaniem wniosków i postulatów zebranych w ramach partycypacji społecznej w formie ankietyzacji, warsztatów oraz spacerów studyjnych w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji oraz ustalenia hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych i uwzględnieniu celów i kierunków wyznaczonych w dokumentach programowych Gminy wyznaczone zostały cele rewitalizacji gminy.

Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem aktywnej partycypacji społecznej, zostały zdefiniowane w niniejszym „Programie” jako:

Uwzględniając postulat spójności działań, programowanie rewitalizacji jest komplementarne z planowaniem przestrzennym i gminną polityką społeczną, a także z zadaniami z zakresu edukacji, sportu oraz z polityką kulturalną gminy. Postawione cele stanowią przełożenie wizji we wszystkich kluczowych obszarach tematycznych i obejmujących rozwój społeczny, przestrzenny i gospodarczy na obszarze rewitalizacji, a także wspierającym dążenie do polepszenia warunków w pozostałych obszarach Gminy.

Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądaných efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia

- Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu, poprzez m.in. aktywizację osób powracających na rynek pracy, wsparcie rodzin, prowadzenie szkoleń i kursów doszkalających, itp.
- Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności.
- Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej.
- Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji.
- Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację.
- Aktywizacja zawodowa mieszkańców.
- Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej.

Poprawa infrastruktury i zagospodarowania obszaru rewitalizacji

- Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej.
- Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych.
- Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej.
- Poprawa stanu technicznego budynków oraz wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną.
- Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury.
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego, w tym dróg i ciągów pieszo-rowerowych.
- Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców.
- Poprawa stanu środowiska.
- Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Promowanie porządku w przestrzeniach publicznych.

7. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z harmonogramem realizacji i określeniem indykatorywnych ram finansowych

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego. W niniejszym *Programie* zaplanowane zostały projekty zintegrowane, rozumiane jako sekwencje powiązanych ze sobą działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączące aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji Gminy. Kompleksowość ujęcia projektów zapewni osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji, przyczyniających się do odnowy i rozwoju obszaru, a w konsekwencji także jego otoczenia. Każdy z interesariuszy posiadał możliwość zgłaszania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w *Programie*. Założenia niniejszego *Programu* będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań, ale będzie podlegała corocznemu monitoringowi i aktualizacji, w tym także w szczególności w odniesieniu do harmonogramu realizacji projektów i możliwości pozyskania finansowania z różnych źródeł. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatorywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie opracowania listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane zostaną środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy, ale także środki pozostałych interesariuszy *Programu* i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Projekt nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Sfera	Społeczna
Podmioty realizujące	Gmina Niebylec we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Strzyżowie
Zakres zadań	Aktywizacja zawodowa osób nieaktywnych zawodowo, w tym osób młodych i osób po 50. roku życia, Ułatwianie powrotu do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, Poprawa szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa, Nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, Dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy, Przywrócenie funkcji społecznych członkom rodzin w zakresie podejmowania zatrudnienia.
Beneficjenci	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	Blizianka, Niebylec, Połomia
Szacowana wartość	150 000 zł
Okres realizacji	2018-2023
Potencjalne źródła finansowania	RPO WP 2014-2020, działanie 8.2. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie (85%), RPO WP 2014-2020, działanie 7.2. Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Sanoku (85%), środki własne
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowanymi rezultatami prowadzonych działań będzie: ✓ ograniczenie skali zjawiska bezrobocia na terenie obszaru rewitalizacji, ✓ ograniczenie skali ubóstwa, ✓ podniesienie kwalifikacji zawodowych uczestników kursów, ✓ podwyższenie poziomu spójności społecznej i wzmocnienia więzi.. Wskaźniki produktu: liczba osób objętych wsparciem w programie; Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej – 30 os.
Spójność z celami i kierunkami rewitalizacji	I. Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia I.1. Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu, poprzez m.in. aktywizację osób powracających na rynek pracy, wsparcie rodzin, prowadzenie szkoleń i kursów doszkalających, itp. I.6. Aktywizacja zawodowa mieszkańców. I.7. Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej.
Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi	Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych Projekt nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi

Projekt nr 2: Integracja przez wspólne działanie

Sfera	Społeczna
Podmioty realizujące	Gmina Niebylec we współpracy z organizacjami pozarządowymi
Zakres zadań	Wykorzystanie zasobów społecznych, kulturalnych, sportowych, środowiskowych i lokalowych Blizianki, Niebylca i Połomi poprzez wspólne i aktywne spędzanie wolnego czasu całych rodzin, integracji międzypokoleniowej i społecznej. Wykorzystanie odnowionych i przygotowanych miejsc do imprez społecznych, podnoszących jakość życia mieszkańców.
Beneficjenci	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	Blizianka, Niebylec, Połomia
Szacowana wartość	100 000 zł
Okres realizacji	2018-2023
Potencjalne źródła finansowania	RPO WP 2014-2020, działanie 8.2. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie (85%), PROW 2014-2020, działanie M.19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER; lub Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja Kulturalna”; Fundusz dla Organizacji Pozarządowych - Obywatele dla Demokracji, w ramach funduszy norweskich i EOG, środki własne
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowanymi rezultatami prowadzonych działań będzie: ✓ podwyższenie poziomu integracji sąsiedzkiej, ✓ wzrost tożsamości regionalnej, ✓ aktywizacja lokalnej społeczności, ✓ postawy obywatelskie, ✓ świadomość historyczna, ✓ zachowanie dziedzictwa kulturowego, ✓ aktywizacja osób starszych, ✓ włączenie młodych w życie gminy. Wskaźniki produktu: liczba osób objętych biorących udział w imprezach społeczno-kulturalnych – 200 osób
Spójność z celami i kierunkami rewitalizacji	I. Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia I.2. Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności. I.5. Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację.
Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi	Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych. Projekt nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi

Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych

Sfera	Społeczna; środowiskowa; funkcjonalno-przestrzenna; techniczna
Podmioty realizujące	1. Gmina Niebylec 2. Gmina Niebylec 3. Gmina Niebylec oraz Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mikołaja w Połomi

Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych

	- Gmina Niebylec - Gmina Niebylec - Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Niebylcu
Zakres zadań	- Modernizacja budynków Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu - Modernizacja i renowacja budynków Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z budową windy przy Gminnym Ośrodku Kultury oraz zaaranżowaniem galerii wystawowej. - Budowa domu wiejskiego wraz z zagospodarowaniem terenu w Bliziance - Budowa domu wiejskiego połączonego z remizą strażacką. W budynku tym ma znaleźć siedzibę jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Bliziance dla poprawy bezpieczeństwa pożarowego (remiza), a także ma to być centrum kulturowe dla lokalnych organizacji społecznych – miejsce wzrastania aktywności obywatelskiej. - Utworzenie parku etnograficznego w Połomi na terenach zielonych w pobliżu muzeum tradycji ludowej. - Zagospodarowanie terenów zielonych w centralnej części rynku w centrum Niebylca. - Zagospodarowanie terenów po byłej cegielni w Niebylcu - Zagospodarowanie terenu parku rekreacyjno-wypoczynkowego, stanowiącego miejsce do spotkań, spacerów, ze ścieżkami spacerowymi, z ławeczkami, z placem zabaw dla dzieci, z urządzeniami do ćwiczeń dla młodzieży i dorosłych. - Zagospodarowanie terenów Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Niebylcu.
Beneficjenci	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	- Niebylec, dz. ew. 73/7, 127/3, 73/2, 82, 134, 363/1, 380, 361/1, 362/1, 362/2 obręb 0010. - Blizianka, dz. ew. 393, obręb 0002. - Połomia, dz. ew. 1736, 1737/1, 1743/2, 1743/4, 1744, obręb 0011. - Niebylec, dz. ew. 73/7, 127/3, 73/2, 82, 134, 363/1, 380, 361/1, 362/1, 362/2, obręb 0010. - Niebylec, dz. ew. 169/45, obręb 0010. - Niebylec, dz. ew. 41, 83/1, 84, 85, 86, obręb 0010.
Szacowana wartość	2 000 000 zł 4 000 000 zł 1 000 000 zł 2 500 000 zł 1 500 000 zł 400 000 zł
Okres realizacji	2018-2023 2018-2020 2019-2022 2018-2023 2018-2019 2019-2021
Potencjalne źródła	RPO WP 2014-2020, działanie 6.3. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej

Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych

finansowania	(85%), PROW 2014-2020, działanie M.07. Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich; M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność), środki własne gminy
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowanymi rezultatami prowadzonych działań będzie: ✓ podwyższenie poziomu integracji sąsiedzkiej; ✓ rozwijanie zainteresowań; ✓ miejsce spotkań dla mieszkańców; ✓ włączenie osób wykluczonych; ✓ aktywizacja społeczna mieszkańców; ✓ podniesienie jakości przestrzeni publicznej; ✓ organizacja wystaw, konkursów dla dzieci i młodzieży oraz imprez; ✓ organizacja zajęć dla młodzieży; ✓ nowe miejsca pracy przy realizacji zadania. Wskaźniki produktu: liczba osób korzystających z miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu i organizowanych imprez – 700 osób
Spójność z celami i kierunkami rewitalizacji	I. Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia I.2. Motywowanie i wspieranie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności. I.3. Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej I.5. Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację. II. Poprawa infrastruktury i zagospodarowania obszaru rewitalizacji. II.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej. II.2. Poprawa jakości infrastruktury i wyposażenia obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych. II.3. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej II.4. Poprawa stanu technicznego budynków oraz wykorzystanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną. II.5. Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury II.7. Zagospodarowanie terenów zielonych na potrzeby rekreacyjne mieszkańców. II.10. Promowanie porządku w przestrzeniach publicznych.
Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi	Projekt nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Projekt nr 2: Integracja przez wspólne działanie

Projekt nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy

Sfera	Społeczna; gospodarcza; funkcjonalno-przestrzenna
Podmioty realizujące	Gmina Niebylec
Zakres zadań	1. Budowa centrum poradnictwa rolniczego wraz z gminną bazą magazynową w Połomi - w miejscu dawnej bazy transportowej kółka rolniczego w Połomi zorganizowane zostanie centrum poradnictwa rolniczego, połączonego z gminną bazą magazynową. 2. Budowa placu targowego w Niebylcu - Budowa placu targowego na terenie Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Niebylcu.

Projekt nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy

Beneficjenci	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	1. Połomia, dz. ew. 1155/4, obręb 0011. 2. Niebylec, dz. ew. 107/6, 107/7 obręb 0010.
Szacowana wartość	1. 1 500 000 zł 2. 1 000 000 zł
Okres realizacji	2019-2021
Potencjalne źródła finansowania	RPO WP 2014-2020, działanie 1.3. Promowanie przedsiębiorczości; PROW 2014-2020, działanie 7.4. Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej; środki własne gminy
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowanymi rezultatami prowadzonych działań będzie: ✓ aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, ✓ nowe miejsca pracy przy uzbrajaniu terenu, ✓ podniesienie jakości kapitału społecznego, ✓ podniesienie kwalifikacji zawodowych, ✓ ograniczenie skali ubóstwa, ✓ podniesienie jakości przestrzeni publicznej, ✓ podwyższenie aktywności gospodarczej mieszkańców, ✓ włączenie społeczne osób wykluczonych, ✓ zagospodarowanie przestrzeni, ✓ zmniejszenie poziomu bezrobocia poprzez stworzenie nowych miejsc pracy, ✓ zmniejszenie poziomu bezrobocia i ubóstwa. Wskaźniki produktu: liczba osób, które znalazły źródła dochodów – 75 osób
Spójność z celami i kierunkami rewitalizacji	I. Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia I.1. Aktywne przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego, w tym bezrobociu i ubóstwu, poprzez m.in. aktywizację osób powracających na rynek pracy, wsparcie rodzin, prowadzenie szkoleń i kursów doszkalających, itp. I.6. Aktywizacja zawodowa mieszkańców. I.7. Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej. II. Poprawa infrastruktury i zagospodarowania obszaru rewitalizacji. II.3. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej. II.10. Promowanie porządku w przestrzeniach publicznych
Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi	Projekt nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Projekt nr 2: Integracja przez wspólne działanie

Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi

Sfera	Społeczna; środowiskowa; funkcjonalno-przestrzenna
Podmioty realizujące	Gmina Niebylec
Zakres zadań	Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi (orlika). Dodatkowo budowa zaplecza dla obiektu sportowego oraz widowni.
Beneficjenci	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi

Lokalizacja	Połomia, dz. ew. 1144/1, obręb 0011
Szacowana wartość	1 000 000 zł
Okres realizacji	2021-2022
Potencjalne źródła finansowania	Rządowy Program Budowy Otwartych Stref Aktywności (OSA), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, działanie M07 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Poddziałanie - Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury, środki własne gminy
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowanymi rezultatami prowadzonych działań będzie: ✓ podwyższenie poziomu integracji sąsiedzkiej ✓ budowanie lokalnej wspólnoty ✓ miejsce spotkań dla mieszkańców, całych rodzin, ✓ zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży, ✓ włączenie osób wykluczonych ✓ aktywizacja społeczna mieszkańców ✓ podniesienie jakości przestrzeni publicznej ✓ zwiększenie udziału mieszkańców w imprezach sportowych ✓ nowe miejsca pracy przy realizacji zadania Wskaźniki produktu: liczba osób, korzystających z miejsc wspólnego spędzania czasu – 150 osób
Spójność z celami i kierunkami rewitalizacji	I. Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia I.3. Tworzenie przestrzeni wspólnych, miejsc do spotkań, umożliwiających integrację mieszkańców i wzmacnianie spójności społecznej. II. Poprawa infrastruktury i zagospodarowania obszaru rewitalizacji II.3. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej. II.5. Dbłość o estetykę obiektów budowlanych i małej architektury.
Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi	Projekt nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Projekt nr 2: Integracja przez wspólne działanie Projekt nr 6: Budowa oczyszczalni ścieków w Połomi

Projekt nr 6: Budowa oczyszczalni ścieków w Połomi

Sfera	środowiskowa; funkcjonalno-przestrzenna; techniczna
Podmioty realizujące	Gmina Niebylec
Zakres zadań	Budowa oczyszczalni ścieków w Połomi na części terenu stadionu.
Beneficjenci	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	Połomia, dz. ew. 1144/1, obręb 0011
Szacowana wartość	8 000 000 zł
Okres realizacji	2018-2021
Potencjalne źródła finansowania	RPO WP 2014-2020, działanie 4.3.1 Gospodarka ściekowa, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, 7.2 - Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii, środki własne gminy

Projekt nr 6: Budowa oczyszczalni ścieków w Połomi

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowanymi rezultatami powadzonych działań będzie: ✓ poprawa jakości życia mieszkańców, ✓ poprawa jakości środowiska, ✓ poprawa jakości świadczonych usług publicznych, ✓ poprawa jakości infrastruktury technicznej, ✓ dzięki lepszym warunkom infrastrukturalnym możliwe będzie prowadzenie działalności gospodarstw agroturystycznych, oferujących wyższą jakość usług. Wskaźniki produktu: liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków – 1 szt.
Spójność z celami i kierunkami rewitalizacji	II. Poprawa infrastruktury i zagospodarowania obszaru rewitalizacji II.1. Poprawa stanu technicznego i jakości wyposażenia obiektów użyteczności publicznej. II.3. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej. II.8. Poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców.
Powiązanie z projektami rewitalizacyjnymi	Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi.

Projekty infrastrukturalne stanowią uzupełnienie planowanych do realizacji projektów społecznych (tabela nr 21).

Tabela nr 21 Zestawienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Projekt społeczny	Powiązanie z projektem infrastrukturalnym
Projekt nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Włączenie osób bezrobotnych w realizację projektów, umożliwiające im zdobywanie nowych doświadczeń i kwalifikacji w ramach projektów: ➤ Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych. ➤ Projekt nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy ➤ Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi. Ponadto tworzenie miejsc pracy w ramach budowy placu targowego w Niebylcu oraz budowy centrum poradnictwa rolniczego wraz z gminną bazą magazynową w ramach projektu podstawowego nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy.
Projekt nr 2: Integracja przez wspólne działanie.	Aktywna integracja społeczna ma szanse powodzenia, jeżeli dostępne będą miejsca, w których społeczność lokalna będzie miała okazję do spotkań, organizacji imprez kulturalnych, prowadzenia działań edukacyjnych, budowania tożsamości regionalnej i dzielenia się wiedzą przez starszych mieszkańców z osobami młodszymi. Wobec braku wystarczającej infrastruktury i miejsc do wspólnego spędzania wolnego czasu niezbędnym jest jej budowa, przebudowa lub modernizacja w ramach projektów infrastrukturalnych, tj. ➤ Projekt nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych. ➤ Projekt nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy ➤ Projekt nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi.

8. Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Na etapie opracowania przedsięwzięć uzupełniających nie istniała możliwość przeprowadzenia wyceny kosztów ich realizacji. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji *Programu*. Lista przedsięwzięć pozostałych wraz z kierunkami ich działań mających na celu eliminację bądź ograniczenie zjawisk powodujących sytuację kryzysową obejmuje następujące zadania:

1. **Organizacje pozarządowe.** W ramach działań wspierana będzie działalność organizacji pozarządowych, akcje informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców do podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności, sprzyjająca włączeniu społecznemu, wzrostowi aktywności społecznej i wzrostowi poczucia tożsamości i więzi lokalnej w ramach celu, jakim jest wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. Projekt jest komplementarny z projektem podstawowym nr 2: Integracja przez wspólne działanie, projektem podstawowym nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych oraz projektem podstawowym nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi.
2. **Poprawa efektywności kształcenia.** W ramach działań wspierane będą projekty, których celem będzie realizacja zajęć dodatkowych, rozwijających uzdolnienia, kółka zainteresowań, np. fotograficzne, filmowe, plastyczne, sportowe, muzyczne, teatralne, itp. Działania te służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. W zakresie kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wspierane będą projekty w zakresie porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematyczno-przyrodniczych, kompetencji informatycznych oraz właściwych postaw i umiejętności, tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej czy postaw przedsiębiorczych. Poprawa efektywności kształcenia będzie pozytywnie wpływała na jakość wykształcenia i zdobyte doświadczenia, co będzie służyło wsparciu zmniejszania poziomu bezrobocia, a co za tym idzie ubóstwa i prowadzić do włączenia społecznego w ramach celu, jakim jest wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. Projekt jest komplementarny z projektem podstawowym nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. **Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację.** W ramach działania podejmowane będą inicjatywy, mające na celu zainteresowanie historią, kulturą i lokalnymi tradycjami. Planuje się także realizację zajęć sportowo-rekreacyjnych. Działania będą realizowane we współpracy z organizacjami

pozarządowymi w ramach celu, jakim jest wzmocnienie kapitału społecznego i poprawa jakości życia. Projekt jest komplementarny z projektem podstawowym nr 2: Integracja przez wspólne działanie, projektem podstawowym nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych oraz projektem podstawowym nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi.

4. **Rozwój agroturystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy** jako wynik realizacji projektu podstawowego nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz projektu nr 4: Tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy, będzie się przyczyniał do zmniejszenia bezrobocia i poziomu ubóstwa, a także włączenia społecznego w wyniku realizacji celu, jakim jest zrównoważony rozwój gospodarczy. Będzie stanowił istotne wsparcie realizacji projektów podstawowych, tj. nr 3: Podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych oraz nr 5: Budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi.
5. **Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych i gospodarczych.** W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków mieszkalnych, remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizacje obiektów oraz ograniczanie niskiej emisji poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych, a także systematyczne usuwanie wyrobów zawierających azbest. Projekt realizuje cele postawione w ramach zagospodarowania wspólnej przestrzeni.
6. **Rozbudowa sieci wodociągowej** oraz podłączenie nowych odbiorców w ramach realizacji celu, jakim jest zagospodarowanie wspólnej przestrzeni prowadzące do wzmocnienia kapitału społecznego i poprawa jakości życia.
7. **Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego.** W ramach działań wykonana zostanie modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne, rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych lamp oświetleniowych, prowadząca do efektywniejszego zużycia energii i wdrażania gospodarki niskoemisyjnej w ramach realizacji celu, jakim jest zagospodarowanie wspólnej przestrzeni.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach:

- przestrzennej, oznaczającej konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji *Programu* wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji,
- problemowej, oznaczającej konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się tematycznie, sprawiając, że *Program* będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach, tj. społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym,
- proceduralno-instytucjonalnej, tj. konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania *Programem*, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- międzyokresowej, czyli konieczności dokonania rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania *Programu*,
- źródeł finansowania zakłada, iż projekty rewitalizacyjne, wynikające z *Programu* zakładają konieczność uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Komplementarność przestrzenna

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie *Programu* na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary, ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowalającym stanem obiektów mieszkalnych i zabytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W *Programie* zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Zakłada się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar Gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe

funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urządzenia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary Gminy.

Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione na poprawę zdolności do zatrudnienia osób nieaktywnych zawodowo i mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, integrację społeczną mieszkańców przez wspólne działanie, podniesienie jakości przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych jako odpowiedź na problem braku miejsca do integracji społecznej, podnoszenia świadomości ekologicznej i budowania tożsamości historycznej, ale także realizowania własnych pasji i zainteresowań mieszkańców, podnoszących jakość życia mieszkańców, tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy jako odpowiedź na zidentyfikowane problemy bezrobocia, brak miejsc pracy i jakości zagospodarowania przestrzeni wspólnej, budowa boiska/stadionu ze sztuczną nawierzchnią w Połomi, co umożliwi wzbogacenie oferty zajęć i imprez sportowych oraz budowa oczyszczalni ścieków w Połomi, stanowiąca realizację postulatów z zakresu ochrony środowiska i podnoszenia poziomu życia mieszkańców.

Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa

Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów *Programu*. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego.

Wszystkie zaplanowane działania w ramach *Programu* zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie Gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach *Programu*, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych.

Tabela nr 22 Komplementarność problemowa podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Problemowy obszar tematyczny / Projekt podstawowy	1	2	3	4	5	6
wzrost liczby osób starszych w populacji		X	X			
bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe	X	X	X	X		
brak miejsc pracy	X		X	X		
niska aktywność społeczna części mieszkańców		X	X		X	
niski stopień integracji społecznej		X	X		X	
niski poziom aktywności gospodarczej mieszkańców	X			X		
niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju turystyki			X		X	X
konieczność poprawy stanu technicznego budynków oraz niska emisja			X	X		X
niewystarczająca dostępność sieci kanalizacyjnej						X
konieczność podniesienia jakości przestrzeni wspólnych			X	X	X	
niewystarczająca liczba zagospodarowanych przestrzeni w Gminie			X	X	X	
niewystarczająca liczba obiektów sportowych i kulturalnych			X		X	

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w *Programie*, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warta podkreślenia jest komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem działania 6.3. RPO WP 2014-2020 jest ograniczenie istotnych problemów w obszarze rewitalizacji poprzez budowę, przebudowę, rozbudowę, nadbudowę, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych.

Tabela nr 23 Komplementarność projektów EFRR planowanych do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020 i projektów EFS

Projekt z EFRR planowany do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020:	Projekty planowane do finansowania z EFS:
Tytuł projektu: Podniesienie jakości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych Miejsce realizacji : Blizianka, Niebylec, Połomia	Projekt nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (planowany do finansowania w ramach działania 8.2) Projekt nr 2: Integracja przez wspólne działanie (planowany do finansowania w ramach działania 8.2)
<i>Wpływ projektu na zdiagnozowaną sytuację kryzysową:</i> Realizacja projektu nr 3 pn. Podniesienie jakości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych zapewni miejsce do realizacji przedsięwzięć zaplanowanych przez Gminę. Prowadzenie zajęć i form wsparcia dla rodzin i osób starszych umożliwi zniwelowanie negatywnych zjawisk społecznych w gminie, tj. niezadowalający poziom wsparcia osób niepełnosprawnych, starszych, wykluczonych społecznie oraz będących w potrzebie oraz wzrost liczby osób starszych, a także osób długotrwale poszukujących pracy zarobkowej, co powinno się przyczynić do zmniejszenia poziomu bezrobocia. W budynkach Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu, domu wiejskiego w Bliziance oraz na zagospodarowanych terenach możliwe będzie prowadzenie działań służących wzmocnieniu procesu integracji mieszkańców, wewnątrz- i międzypokoleniowej oraz aktywizacji społecznej mieszkańców. W Gminie brakuje miejsca, w którym mogłyby być organizowane zajęcia dla dzieci i młodzieży, warsztaty dla rodzin czy miejsca spotkań dla osób starszych. Lukę tę wypełnią obiekty Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej, domu wiejskiego wraz z zagospodarowanymi terenami. Przywrócenie funkcji społecznych członkom rodzin w zakresie podejmowania zatrudnienia będzie z kolei związane ze zmniejszeniem poziomu bezrobocia, co będzie prowadziło do zmniejszenia poziomu zjawiska ubóstwa w gminie. Zmniejszenie poziomu bezrobocia i ubóstwa powinno także przyczynić się do zmniejszenia poziomu przemocy w rodzinie. Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna w Niebylcu, dom wiejski w Bliziance oraz zagospodarowane tereny będą stanowić miejsca spotkań i organizacji czasu wolnego starszym mieszkańcom gminy. Dodatkowo zagospodarowane tereny, w tym m.in. park etnograficzny w Połomi będą również podnosić atrakcyjność turystyczną gminy, co stanowi odpowiedź na problem niewykorzystanego potencjału w zakresie turystyki. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu przyczyni się do zniwelowania zjawiska bezrobocia, a w efekcie do zmniejszenia skali ubóstwa oraz poziomu przemocy w rodzinie.	
<i>Uzasadnienie:</i> Podniesienie jakości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych jest przedsięwzięciem całościowym, którego celem jest zapewnienie w gminie ośrodków kulturalno-rekreacyjno-społecznych oraz dostępu do miejsc zagospodarowanych, które sprzyjać będą zwiększaniu poziomu integracji społecznej. Wobec braku odpowiedniej infrastruktury dla realizacji przedsięwzięć, mogących przyczynić się do eliminacji zjawisk kryzysowych w gminie, niezbędna jest realizacja zaplanowanego zadania. Wsparcie przyczyni się także do budowania kapitału społecznego na wsi, a poprzez to do pobudzenia zaangażowania społeczności lokalnej, zgodnie z zasadą	

partycypacyjności, w rozwój obszaru oraz lepszego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich.

W wyniku realizacji projektu pn. Podniesienie jakości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych zostaną:

- nadane nowe funkcje społeczne poprzez zapewnienie miejsc dla realizacji projektów Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz Integracja przez wspólne działanie,
- rozszerzone funkcje edukacyjne i kulturalne poprzez prowadzenie i organizację różnorodnych form wsparcia, tj. zajęcia dla dzieci i młodzieży, spotkania pokoleń, spotkania z poezją, kluby i spotkania dla dorosłych, spotkania Koła Gospodyń Wiejskich, grup wsparcia rodzin, zajęć dla osób starszych, zachęty dla czytelnictwa i poznawania historii regionu, i innych,
- nadane nowe funkcje rekreacyjne poprzez utworzenie miejsca aktywności dla mieszkańców,
- nadane nowe funkcje turystyczne poprzez zapewnienie wystaw i księgozbioru dotyczącego budowania tożsamości historycznej i regionalnej oraz poprzez utworzenie parku etnograficznego.

Komplementarność projektów:

Projekt Podniesienie jakości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych i nadanie im nowych funkcji społecznych jest komplementarny z projektem nr 1: Poprawa zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz projektem nr 2: Integracja przez wspólne działanie. W budynkach Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu, domu wiejskiego w Bliziance oraz na zagospodarowanych terenach będą mogły być realizowane projekty adresowane do lokalnej społeczności, w tym w szczególności rodzin i osób starszych.

Budynki Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu, domu wiejskiego w Bliziance oraz zagospodarowane tereny będą wykorzystywane do prowadzenia zajęć wspierających rodziny i osoby samotne, adresowane do:

- dzieci i młodzieży (poprzez organizację zajęć przedstawiających historię oraz kulturę regionu);
- wszystkich mieszkańców Gminy (w tym m.in. spotkania pokoleń: życie dawniej a życie dziś – dialog z seniorów z młodzieżą).
- osób starszych (zajęcia edukacyjno-kulturalne dla osób starszych, zajęcia rekreacyjno-zdrowotne).
- osób niepełnosprawnych (prowadzenie zajęć terapeutycznych i animacyjnych).

Zakres planowanych działań z wykorzystaniem budynków Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu, domu wiejskiego w Bliziance oraz zagospodarowanych terenów będzie obejmował:

- Zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, w tym w czasie wolnym od nauki w trakcie wakacji i ferii.
- Wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym organizowanie warsztatów i spotkań.
- Spotkania integracyjne rodzin, w tym niepełnych, sprawujących opiekę nad dziećmi (piecza zastępcza).
- Zajęcia dla osób starszych, zapewniających poczucie bezpieczeństwa i więzi z lokalną społecznością, w tym edukacyjne, rekreacyjne i zdrowotne.
- Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększenie potencjału lokalnego w zakresie turystyki.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W celu zapewnienia komplementarności proceduralno-instytucjonalnej konieczne jest umiejscowienie systemu zarządzania *Programem* rewitalizacji w przyjętym w Gminie systemie zarządzania procesami. W zakresie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania *Programu*. Zaprojektowane procedury wdrażania *Programu* wymagają współdziałania w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji, którego trzon stanowić będą pracownicy Urzędu Gminy Niebylec.

Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej, polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności 2007-2013, ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Istotnym jest, aby przedsięwzięcia zrealizowane w latach poprzednich dopełnić projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020.

Projekty zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* są komplementarne z dotychczas zrealizowanymi. Poniżej zestawiono najważniejsze działania o charakterze rewitalizacyjnym zrealizowane w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 w Gminie Niebylec.

Tabela nr 24 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Niebylec w latach 2007-2014 z uzyskanym dofinansowaniem

Lp.	Nazwa zadania	Program	Koszt inwestycji [zł]	Dofinansowanie [zł]	Termin
1.	Remont budynku Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu po dawnej synagodze	SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”	170 190	136 152	2007
2.	Kursy szkoleniowe dla pracujących osób powyżej 45. roku życia z terenu powiatu strzyżowskiego szansą na dostosowanie kwalifikacji i umiejętności do aktualnych potrzeb pracodawców	PO KL NSRO 2007-2013	336 188	336 188	2008-2009
3.	Aktywizacja zawodowa w powiecie strzyżowskim	PO KL, NSRO 2007-2013	656 226	656 226	2008-2009
4.	Przebudowa drogi gminnej Nr	RPO WP 2007-	980 413	686 289	2008-

Lp.	Nazwa zadania	Program	Koszt inwestycji [zł]	Dofinansowanie [zł]	Termin
	112203 R Połomia –Baryczka	2013			2010
5.	Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego na potrzeby ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Niebylec	RPO WP 2007-2013	793 940	585 718	2010
6.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej Gminy Niebylec	RPO WP 2007-2013	1 792 513	969 037	2013
7.	Budowa sali gimnastycznej z zapleczem w ramach rozbudowy Szkoły Podstawowej w Jaworniku	RPO WP 2007-2013	1 575 953	883 057	2008-2016

Źródło: dane Urzędu Gminy Niebylec

Komplementarność źródeł finansowania

Istotna jest zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych w szczególności w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.

W związku z powyższym na liście projektów podstawowych i komplementarnych ujętych w *Programie*, znajdują się przedsięwzięcia dotyczące sfery społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej, zapewniając tym samym koncentrację celów, ich wzajemne powiązanie i synergię. Należy podkreślić, że ujęte w *Programie* przedsięwzięcia zakładają spełnienie wymogu komplementarności źródeł finansowania, tj. wykorzystanie zewnętrznych, wspólnotowych mechanizmów finansowania, tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny i Fundusz Spójności, fundusze publicznych krajowych, np. Bank Gospodarstwa Krajowego S.A., ale również zaangażowanie środków własnych Gminy i funduszy prywatnych zarówno osób fizycznych, prawnych, jak i organizacji pozarządowych, w tym formuły partnerstwa publiczno-prywatnego.

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rewitalizacji

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wskazują na potrzebę określenia stopnia realizacji zasady partnerstwa i partycypacji w odniesieniu do programu rewitalizacji, zarówno na etapie jego przygotowania, jak również na etapach wdrażania i oceny jego efektów.²¹

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymanie efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszenia własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. Katalog interesariuszy obejmuje m.in.²²

- mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdujące się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i товариства будownицтва сполечного,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- organy władzy publicznej i inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy. Zgodnie z ustawą przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,

²¹ Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, op. cit.

²² Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, op. cit.

- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.²³

Niniejszy *Program* został wypracowany przy współudziale interesariuszy przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę stanu w zakresie sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji *Programu* z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Interesariusze zostali zaangażowani we wszystkich etapach opracowania *Programu*.

Opracowanie *Programu*

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań przyjętych w „Programie rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023”, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem *Programu*, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania.

Interesariusze zostali włączeni w proces opracowania diagnozy stanu, jak również wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w gminie, a także wskazania pożądanego kierunku działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Celem konsultacji było poznanie potrzeb oraz oczekiwań wszystkich interesariuszy, jak również wypracowanie spójnych działań w procesie rewitalizacji gminy.

Przygotowano ankiety, które zostały rozdyskrebowane wśród interesariuszy. Ankiety były dostępne w formie papierowej i elektronicznej w okresie 5 maja do 3 czerwca, do 9 czerwca można było zgłosić projekt rewitalizacyjny, zgodnie z przygotowaną fiszką projektową. Na etapie opracowania diagnozy stanu były również prowadzone wywiady pogłębione z interesariuszami dotyczące problemów występujących na terenie Gminy i sugerowanych przez nich projektach rewitalizacyjnych z jednoczesną diagnozą identyfikowanych przez mieszkańców potrzeb rewitalizacyjnych. Konsultacje z mieszkańcami oraz spacer studyjny odbyły się w dniu 2 czerwca, podczas których poza procesem

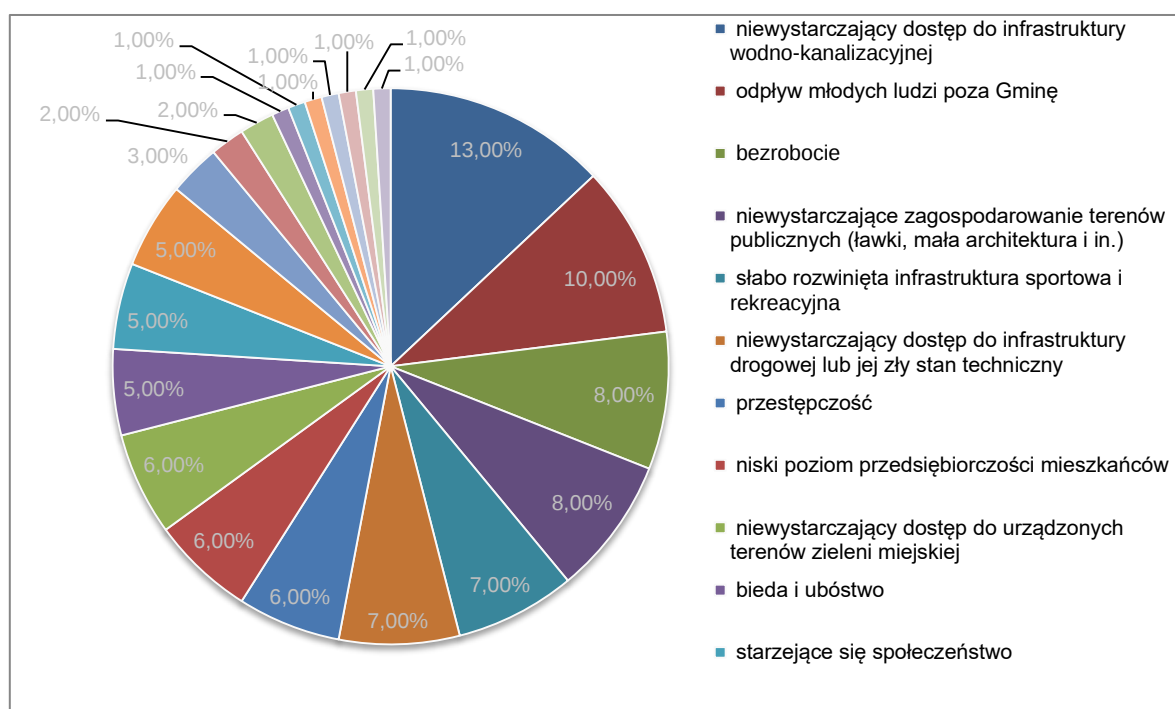
²³ Tamże

ankietyzacji zostały wskazane atuty i słabe strony gminy oraz potrzeby w zakresie rewitalizacji, postulowane przez mieszkańców, co umożliwiło wybór obszaru rewitalizacji. Informacje zebrane w trakcie konsultacji społecznych wskazały na konieczność zaklasyfikowania Blizianki, Niebylca i Połomi jako obszaru rewitalizacji. W ramach partycypacji społecznej wpłynęły 53 wypełnione ankiety. Interesariusze wskazali na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, m.in. w Bliziance, Niebylcu oraz Połomi. Te miejscowości wskazało łącznie prawie 74% ankietowanych. Przygotowany został Raport z konsultacji społecznych Programu rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023.

Prawie 74% ankiet zostało wypełnionych przez mieszkańców Blizianki, Niebylca i Połomi jako bezpośrednio zainteresowanych prowadzeniem procesu rewitalizacji na tym obszarze. Jednocześnie mieszkańcy wskazywali, iż jest to dla nich miejsce pracy, ale także lokalne centrum i miejsce wypoczynku. Dlatego istotne jest podjęcie działań, zarówno likwidujących problemy społeczne na tym obszarze, jak również przywrócenie bądź nadanie obszarowi funkcji oczekiwanej przez mieszkańców, tj. miejsca wypoczynku i lokalnego centrum. Pozostałe 26% ankiet zostało wypełnionych przez mieszkańców pozostałych miejscowości. Najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy Konieczkowej i Lutczy (17% spośród wszystkich wypełnionych ankiet).

Dla 13% ankietowanych najbardziej istotnym negatywnym zjawiskiem jest niewystarczający dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Kolejne 10% wskazało odpływ młodych ludzi z terenu Gminy, a dla 8% istotnym problemem jest bezrobocie oraz niewystarczający stopień zagospodarowania terenów Gminy (wykres nr 19).

Wykres nr 19 Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców Gminy

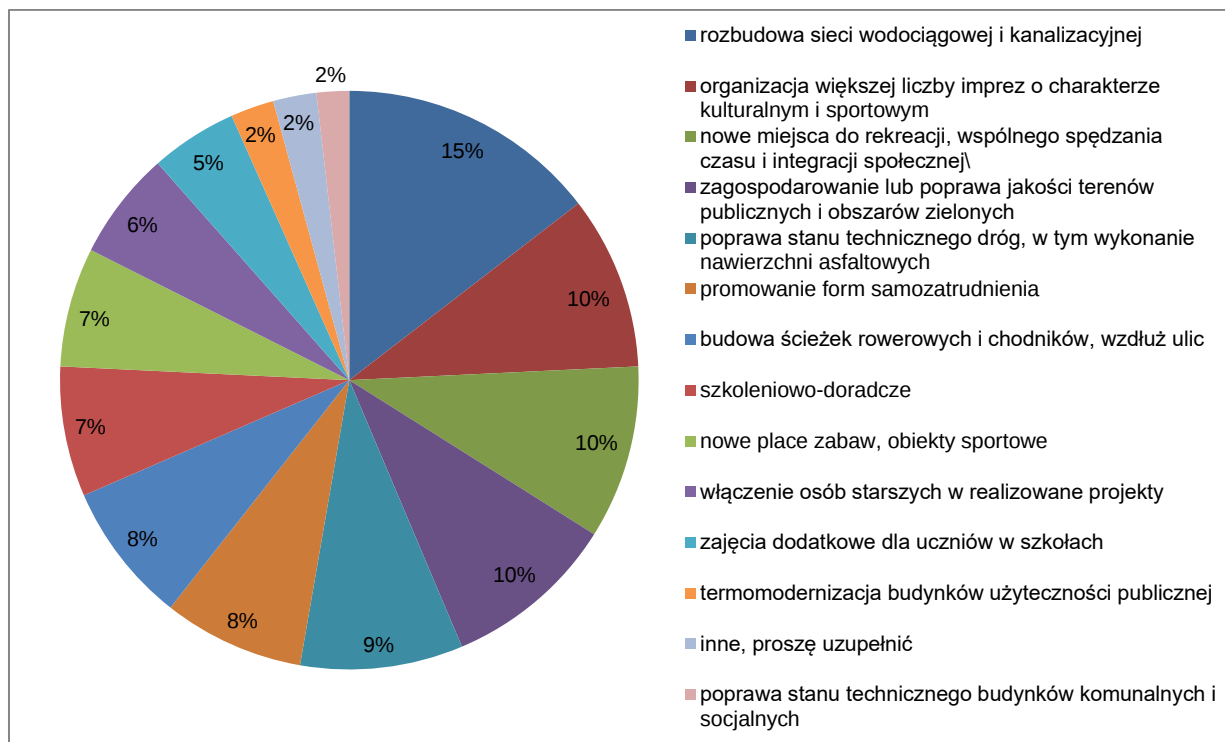

7% ankietowanych wskazało na problem niewystarczająco rozwiniętej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz niewystarczającego dostępu do infrastruktury drogowej i zły stan techniczny dróg. Dla 6% ankietowanych ważnymi problemami są przestępczość, niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców oraz niewystarczający dostęp do urządzonych terenów zieleni gminnej. Kolejnymi problemami zgłoszonymi przez interesariuszy są bieda i ubóstwo, niewystarczająca infrastruktura bezpieczeństwa na drogach (chodniki, ścieżki rowerowe) oraz starzejące się społeczeństwo. Mieszkańcy stwierdzili w trakcie spotkań, iż konieczne jest dedykowanie działań starszym mieszkańcom gminy. Ważnym czynnikiem jest dla mieszkańców kwestia niskiej świadomości ekologicznej, co było podnoszone w ramach spotkań, zwłaszcza dotycząca niskiej emisji i stosowanych nośników ciepła, a także azbestowych pokryć dachowych. Podnoszone były również kwestie dostępności do wodociągów i kanalizacji. Jako istotny problem uznano niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Zwrócono ponadto uwagę na słabo rozwiniętą infrastrukturę sportową i rekreacyjną. Wszystkie problemy zgłoszone przez mieszkańców zostały uwzględnione przy opracowaniu diagnozy stanu, co znalazło odzwierciedlenie zarówno przy określaniu zjawisk negatywnych, jak i pożądanych kierunków działań i opracowaniu przedsięwzięć.

Kierunki rewitalizacji pożądane przez mieszkańców to przede wszystkim rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (projekt ten wskazało 15% ankietowanych), zagospodarowanie lub poprawa jakości terenów publicznych i obszarów zielonych, budowa nowych miejsc do rekreacji, wspólnego spędzania czasu i integracji społecznej oraz organizacja większej liczby imprez o charakterze kulturalnym i sportowym (każdy z projektów wskazało 10% interesariuszy). Organizacja imprez o charakterze kulturalnym i sportowym, zapewni mieszkańcom możliwość wspólnego i aktywnego spędzania wolnego czasu. Istotnymi projektami, które powinny zostać zrealizowane są poprawa stanu technicznego dróg, w tym wykonanie nawierzchni asfaltowych (9%) oraz budowa ścieżek rowerowych i chodników, poprawiających stopień bezpieczeństwa na drogach (8%). Działaniem, które mogłoby wspomóc proces zmniejszania bezrobocia, było podnoszone przez mieszkańców promowanie form samozatrudnienia i zakładania własnej działalności gospodarczej, istotne zwłaszcza w obliczu zidentyfikowanego niskiego stopnia przedsiębiorczości mieszkańców. W cały proces rewitalizacji powinny zostać zaangażowane osoby starsze, co było wskazywane przez mieszkańców. Jednocześnie mieszkańcy podkreślali, iż działania, mające na celu poprawę jakości kapitału społecznego powinny być dedykowane przede wszystkim rodzinom. Nowe place zabaw i obiekty sportowe mają znaczenie dla interesariuszy rewitalizacji jako miejsc wspólnego spędzania wolnego czasu i integracji, w tym międzypokoleniowej. W celu spełnienia oczekiwań mieszkańców niezbędne jest zrealizowanie podstawowych projektów rewitalizacyjnych, w tym m.in.: modernizacji budynków Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Niebylcu, wybudowanie domu wiejskiego wraz z zagospodarowaniem terenu w Bliziance, utworzenie parku etnograficznego w Połomi, budowa centrum poradnictwa rolniczego wraz z gminną bazą magazynową w Połomi, budowa placu targowego w Niebylcu, zagospodarowanie terenów Niebylca, wybudowanie orlika w Połomi oraz oczyszczalni ścieków. Projekty przyjęte do realizacji

w programie rewitalizacji zostały zgłoszone przez interesariuszy oraz są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz potrzeby mieszkańców.

Wykres nr 20 Pożądane przez interesariuszy kierunki przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla większości ankietowanych atutem Gminy Niebylec jest atrakcyjne położenie, walory przyrodniczo-krajobrazowe, jak również historia. Ma to znaczenie w perspektywie budowania tożsamości lokalnej i więzi społecznych. Mieszkańcy za istotną kwestię postrzegają sąsiedzką życzliwość i poczucie sąsiedzkiego zainteresowania. Postawy te należy wzmacniać, będą one stanowić istotny aspekt wychodzenia ze stanu kryzysowego. Wśród aspektów, które wymagają poprawy bądź zmiany mieszkańcy wskazywali na brak aktywności społecznej, który ich zdaniem wynika także z braku miejsc do integracji i wspólnego spędzania wolnego czasu, braku miejsc rozrywkowo-kulturalnych, zieleni urządzonej, złego stanu dróg na terenie gminy, zanieczyszczenia środowiska, braku miejsc pracy, niewystarczającej ilości sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej w miejscowościach gminy.

W trakcie konsultacji zorganizowane zostały warsztaty i spotkania informacyjne dla mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i innych interesariuszy. W warsztatach i spotkaniach wzięli udział: przedstawiciele Urzędu Gminy, przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, nauczyciele, sołtysi, osoby prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy oraz mieszkańcy. Spotkania odbyły się w następujących terminach:

- 2 czerwca 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Niebylec, Niebylec 170 w sali nr 11 od godziny 12:15, dedykowane w szczególności przedstawicielom organizacji

pozarządowych oraz pracownikom Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych.

- 2 czerwca 2017 r. w budynku Urzędu Gminy Niebylec, Niebylec 170 w sali nr 11 od godziny 13:30, dedykowane w szczególności mieszkańcom i podmiotom gospodarczym.

Istotny element działań komunikacyjnych w ramach prac nad *Programem* stanowiły działania edukacyjne, dotyczące istoty procesu rewitalizacji, kierunków jej prowadzenia, a także możliwych do podjęcia działań rewitalizacyjnych i zasad ich prowadzenia. Wykorzystane zostały materiały tekstowe, prezentacje multimedialne oraz infografiki. Celem przeprowadzenia warsztatów dla interesariuszy było omówienie i ocena propozycji wyznaczenia obszaru rewitalizacji gminy, a także wyrażenie opinii, zgłaszanie propozycji i uwag, a także zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W trakcie warsztatów przeprowadzono także wywiady pogłębione. W ramach wywiadów pogłębionych interesariusze mieli możliwość wskazania potencjału gminy i jej atutów, które mogłyby wspierać proces rewitalizacji. W trakcie spotkań potwierdzona została przez interesariuszy istotność wyboru Niebylca i Połomi jako obszaru rewitalizacji. Podkreślono, iż działania rewitalizacyjne powinny zostać również skierowane do mieszkańców Blizianki. Dziedzictwo kulturowe stanowiło ważny element w odniesieniach do dbałości o zabytkowe budynki, ich stan techniczny i zagospodarowanie okolicy. W związku z tym istotną kwestią dla mieszkańców jest modernizacja budynku biblioteki publicznej, zagospodarowanie terenów rynku wraz z pracami remontowymi domów prywatnych. Ważnym ponadto była świadomość historyczna interesariuszy i konieczność jej upowszechniania wśród młodszych mieszkańców, także w ramach organizowanych wydarzeń kulturalnych czy innych propozycji aktywnego, wspólnego spędzania wolnego czasu, wspomagającego budowę więzi społecznych. Jednocześnie interesariusze proszeni o wskazanie aspektów, wymagających ich zdaniem poprawy, podnosili głównie zagadnienia związane z brakiem pracy oraz jakością infrastruktury drogowej (głównie w odniesieniu do braku chodników, ścieżek rowerowych i ławek w ciągach komunikacyjno-piesznych) i społecznej, a także zagospodarowaniem terenów publicznych.

Kluczowym elementem programu rewitalizacji jest lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Wszyscy zainteresowani zapisami *Programu* zostali zaproszeni do składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do ujęcia w „Programie rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023”. Wskazano, iż zgłaszane pomysły powinny się przyczyniać do ożywienia społeczno-gospodarczego i poprawy warunków i jakości życia w Gminie, a projekty mogą dotyczyć kwestii społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych oraz odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności. Informację o możliwości zgłaszania projektów rewitalizacyjnych, uwag

i wniosków rozpowszechniono również za pośrednictwem plakatów, które zostały rozwieszone na tablicach informacyjnych Urzędu Gminy, na tablicach informacyjnych we wszystkich sołectwach Gminy oraz w wybranych budynkach użyteczności publicznej.

W ramach partycypacji społecznej w sprawie wyznaczenia obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Niebylec zorganizowany został spacer studyjny po obszarze zdegradowanym przewidzianym do rewitalizacji w gminie. W trakcie spaceru można było zapoznać się z obszarem wybranym do rewitalizacji oraz wyrazić opinie, co do miejsc wymagających podjęcia działań interwencyjnych. Zbierane były także wnioski i uwagi, a także propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Interesariusze dostrzegli potrzebę budowy biblioteki i domu kultury jako miejsca zarówno do spotkań, jak i rozwijania zainteresowań mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Mieszkańcy w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych (zarówno podczas ankietyzacji, prowadzonych spotkań, jak i wywiadów pogłębionych) wskazali na konieczność realizacji działań rewitalizacyjnych w jednostkach Niebylec, Blizianka oraz Połomia. Wśród projektów, których realizacji mieszkańcy oczekują znalazły się: zagospodarowanie oraz zwiększenie atrakcyjności terenów wspólnych, modernizacja budynków Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej, budowa domu wiejskiego w Bliziance oraz budowa stadionu i oczyszczalni ścieków. Zadania te zostały ujęte w spisie projektów podstawowych, który został uzupełniony o takie projekty jak: poprawę zdolności do zatrudnienia mieszkańców obszaru rewitalizacji nieaktywnych zawodowo i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wsparcie integracji społeczności lokalnej oraz tworzenie warunków do rozwoju miejsc pracy.

Wnioski z partycypacji społecznej, zarówno ankiet, jak i kwestii podnoszonych w ramach wywiadów pogłębionych i spaceru studyjnego, zostały uwzględnione w opracowanym programie rewitalizacji, po przeanalizowaniu ich spójności z celami oraz uwzględnieniu możliwości finansowania zgłaszanych projektów, a także ich znaczenia dla lokalnej społeczności obszaru rewitalizacji.

W trakcie opracowywania *Programu* wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- spotkania i warsztaty,
- spacerzy badawcze w Bliziance, Niebylcu i Połomi,
- ankiety,
- wywiady i wykorzystanie grup przedstawicielskich,
- zbieranie uwag ustnych.

Wszelkie informacje odnośnie *Programu* zostały udostępnione na stronie internetowej gminy www.niebylec.pl w zakładce „Aktualności”. W połączeniu z akcją informacyjną zrealizowaną w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu można przyjąć, iż kolejne

działania podejmowane przez władze Gminy Niebylec będą się spotykały ze zrozumieniem interesariuszy. Na tym etapie udało się zbudować podstawę dla społecznego poparcia w procesie podejmowania strategicznych decyzji dotyczących wdrażania *Programu*.

Wdrażanie i okresowa ocena *Programu*

Istotnym elementem powodzenia realizacji procesu wyprowadzania obszarów ze stanów kryzysowych jest włączenie mieszkańców Gminy na każdym etapie wdrażania i oceny okresowej postępów prac rewitalizacyjnych. Niezbędne jest zatem rozpoznanie realnych potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami. Interesariusze rewitalizacji zostaną zaangażowani w proces zarządzania *Programem*, a także w proces monitorowania realizacji jego zapisów, zgodnie z zasadami zarządzania i oceny. Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w ramach aktualizacji działań i projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowany katalog działań obejmuje m.in.:

- powołanie Zespołu ds. rewitalizacji,
- cykliczne spotkania Zespołu ds. rewitalizacji otwarte dla potencjalnych zainteresowanych postępem prac,
- konsultacje społeczne dotyczące wyboru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej Gminy,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami, także w ramach zebrań sołeckich,
- udostępnianie wniosków z posiedzeń Zespołu ds. rewitalizacji na stronie internetowej gminy, a co za tym idzie umożliwienie zapoznania się z postęпами prac wszystkim zainteresowanym,
- udział w realizacji projektów zgłoszonych przez podmioty sektora prywatnego,
- działalność organizacji pozarządowych i ich wsparcie dla podejmowanego procesu rewitalizacji w Gminie, w tym w szczególności w ramach Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- podejmowanie zadań rewitalizacyjnych w trakcie imprez kulturalnych i sportowych organizowanych w Gminie,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych,
- umieszczanie informacji o ogłaszanych przez odpowiednie jednostki naborach wniosków na realizację projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na stronie internetowej Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne czy konsultacji planowanych i podejmowanych działań władz lokalnych, a także dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, w szczególności w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

11. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, aby możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł. Niniejszy *Program* będzie realizowany w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy. Odpowiedzialnym za realizację „Programu rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023” w zakresie obszaru administracyjnego gminy jest Wójt Gminy Niebylec.

We wdrażanie „Programu rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023” zaangażowane zostaną następujące podmioty:

- Urząd Gminy Niebylec,
- jednostki organizacyjne gminy, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- mieszkańcy Gminy i sołtysi,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie Gminy,
- Ochotnicze Straże Pożarne i inne organizacje pozarządowe i społeczne, działające na terenie Gminy,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie *Programu* prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w *Programie*, zarządzeniem Wójta Gminy Niebylec zostanie powołany zespół programowo-doradczy, tj. **Zespół ds. Rewitalizacji** ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji *Programu*, a także jego promocji. Funkcjonowanie Zespołu jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Decyzje w ramach prac Zespołu będą podejmowane większością głosów. Uprawnieni do głosowania są wszyscy członkowie zespołu rewitalizacji.

W skład Zespołu ds. Rewitalizacji wejdą delegowani przedstawiciele Urzędu Gminy, zajmujący się problematyką gospodarki komunalnej, edukacji, kultury, planowania przestrzennego, ochrony środowiska, zamówień publicznych oraz finansów, a także przedstawiciele jednostek organizacyjnych, które mają wpływ na realizację zadań własnych Gminy oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. Przy powoływaniu członków Zespołu zostanie zachowana zasada równowagi i proporcji poszczególnych grup społecznych, przedstawicieli Gminy oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Wyniki prac Zespołu ds. Rewitalizacji będą przedmiotem analizy w ramach cyklicznych spotkań, odbywających się raz na kwartał w siedzibie Urzędu Gminy. W ramach zespołu wybrany zostanie koordynator. Główne zadania **Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji** z ramienia Urzędu Gminy będą obejmowały:

- organizowanie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji,
- przygotowanie sprawozdań i raportów kontrolnych dla Wójta Gminy Niebylec,
- współpraca z wszystkimi interesariuszami *Programu*,
- proponowanie aktualizacji zapisów dokumentu,
- koordynacja zarządzanie zgłaszaniem projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- działania informacyjne,
- działania edukacyjne.

Wyznaczenie Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji w ramach struktur Urzędu Gminy wynika z faktu, iż samorząd gminny koordynuje proces rewitalizacji jako zadanie własne gminy i będzie zaangażowany w realizację projektów rewitalizacyjnych. Istotną kwestią w realizacji wyznaczonych kierunków działań jest ich implementacja do uchwalanego prawa miejscowego oraz uwzględnienie w dokumentach strategicznych.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów niniejszego *Programu* powinny być upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Niebylec.

Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych, tj. w formie wymiany stanowisk, w tym w formie elektronicznej na uprzednio uzgodnione między interesariuszami adresy poczty elektronicznej, poprzez zamieszczenie odpowiednich informacji na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy, na stronie internetowej gminy („Program rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023”, skład Zespołu ds. Rewitalizacji, formularz do zgłaszanie wniosków i uwag, informacje na temat wdrażania procesu rewitalizacji oraz zaproszenia na wydarzenia dotyczące rewitalizacji), elektroniczną skrzynkę pocztową zespołu, a także w trakcie spotkań i wydarzeń, organizowanych przez Urząd Gminy oraz organizacje pozarządowe.

12. System monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu

„Program rewitalizacji dla Gminy Niebylec na lata 2017-2023” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy zapisy Programu są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji Programu. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w Programie zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.²⁴

Kontrolne wyniki oceny realizacji Programu powinny być opracowywane co rok przez Zespół ds. Rewitalizacji jako **raport z podjętych działań**, który przedkładany będzie Wójtowi Gminy Niebylec. Raport z podjętych działań będzie zawierał podsumowanie roczne oraz propozycje ewentualnych zmian do wprowadzenia. Uzyskane wyniki umożliwią ocenę skuteczności zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w celu porównania aktualnych wartości wskaźników z wartościami bazowymi, opracowanymi przy diagnozowaniu stanu. Ocena realizacji Programu będzie zawierała odniesienie do danych porównawczych z obszaru gminy, pozwalających na ocenę procesu wychodzenia obszaru ze stanu kryzysowego. Analizie poddane zostaną wskaźniki rezultatu poszczególnych projektów. Proponowane wskaźniki monitorowania realizacji celów założonych w Programie zostały zestawione w tabeli nr 25 i odnoszą się do obszaru rewitalizacji.

Tabela nr 25 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji poprzez realizację projektów rewitalizacyjnych w odniesieniu do celów rewitalizacji

Lp.	Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Tendencja
1		Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu aktywizacji społeczno-zawodowej	Rosnąca nie mniej niż 30 osób do 2023
2	Budowanie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia	Liczba osób, które znalazły źródła dochodów poprzez tworzenie warunków do rozwoju nowych miejsc pracy	Rosnąca, nie mniej niż 75 osób do 2023
3		Liczba osób objętych biorących udział w imprezach społeczno-kulturalnych	Rosnąca, nie mniej niż 300 osób rocznie
4		Liczba osób korzystających z przestrzeni, której nadano nowe funkcje w ramach projektów rewitalizacyjnych	Rosnąca, nie mniej niż 700 osób rocznie
6	Poprawa infrastruktury	Liczba zmodernizowanych lub	Rosnąca, nie mniej niż 3 do

²⁴ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacji_praktycznykomentarz.pdf

Lp.	Cel rewitalizacji	Wskaźnik	Tendencja
	i zagospodarowania obszaru rewitalizacji	wybudowanych budynków	2023
10		Liczba zagospodarowanych przestrzeni wspólnych	Rosnąca, nie mniej niż 5 do 2023
11		Liczba wybudowanych obiektów sportowych	Rosnąca, nie mniej niż 1 km do 2023
14		Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków	Rosnąca, nie mniej niż 1 do 2023

Monitorowanie osiągniętych wskaźników będzie się odbywało na podstawie danych, udostępnionych przez:

- wydziały Urzędu Gminy,
- jednostki organizacyjne Gminy, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Urząd Pracy w Strzyżowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Strzyżowie,
- innych interesariuszy, którzy byli zaangażowani w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Procedura sporządzania oceny i została określona tak, aby zapewnić partycypacyjny charakter tego procesu. Po akceptacji raportu z podjętych działań i jego akceptacji przez Wójta Gminy Niebylec, zostanie on upubliczniony poprzez jego publikację na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Zasadniczym celem polityki promocji, jest rozwój zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacji, jej udziału w decyzjach oraz odpowiedzialności za powodzenie realizacji *Programu*. W założeniach polityka promocji *Programu* powinna przybliżyć mieszkańcom korzyści, jakie mogą być osiągnięte dzięki procesowi rewitalizacji, udostępniać wszystkim zainteresowanym stronom rewitalizacji i partnerom informacje o celach i problemach rewitalizacji, pobudzać partnerów programu do wyrażania własnych opinii, zachęcać do przedstawiania własnych projektów.

Nowe przedsięwzięcia zgłaszane przez interesariuszy będą uwzględniane w *Programie*. Włączenie nowych inicjatyw do *Programu* jest uwarunkowane możliwościami finansowania, uwarunkowaniami formalnymi i faktycznymi, a także stopniem realizacji założenia celów rewitalizacji.

Aktualizacja zapisów niniejszego dokumentu w przypadku zmiany warunków wewnętrznych bądź zewnętrznych, mających wpływ na realizację zaplanowanych działań i wyników podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wymaga zgłoszenia w formie raportu zmian do Wójta Gminy Niebylec przez Koordynatora Zespołu ds. Rewitalizacji. Opracowany projekt aktualizacji będzie poddany procesowi partycypacji społecznej wraz z uwzględnieniem wymogów przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wszelkie zmiany w dokumencie, zgłoszone Wójtowi Gminy Niebylec, zostaną wprowadzone stosowną uchwałą Rady Gminy po wypełnieniu odpowiednich procedur i uzyskaniu opinii właściwych Organów.

13. Ocena oddziaływania na środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko programów rewitalizacji wynika z art. 46 oraz 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r., poz. 1405 ze zm).

W ramach opracowania projektu *Programu Wójt Gminy Niebylec* pismami o znakach IP.041.9.2016 z 09 maja 2017 r. wystąpił do właściwych organów z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 20 czerwca 2017 r. znak WOOŚ.410.1.133.2017.PW.6 poinformował, iż nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie pismem z dnia 15 maja 2017 r. znak SNZ.9020.1.130.2017.AL poinformował, iż organem właściwym do dokonania uzgodnień jest regionalny dyrektor ochrony środowiska, który postanowił jak powyżej.

14. Wykorzystane źródła danych

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2016 r., poz. 446.
2. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. z 2017 r. poz. 1023.
3. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2012 r., poz. 647 z późn. zm.
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocii zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz.U. 2004 r., Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.
5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Dz.U. 2008, nr 223, poz. 1549 z późn. zm.
6. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, Dz.U. 2011, nr 209, poz. 1245.
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz. U. z 2014 r., poz. 1923.

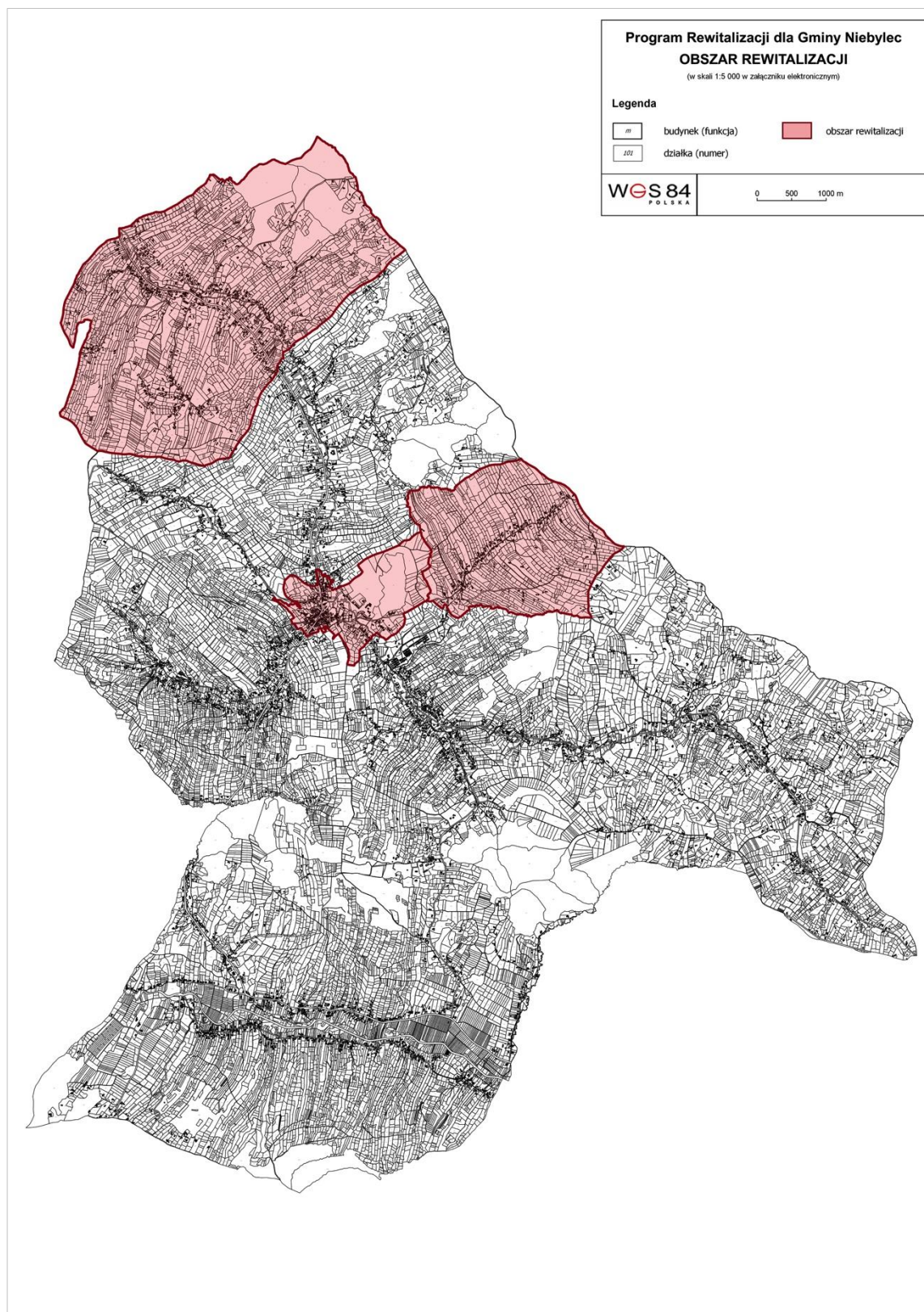
Pozostałe źródła

1. Dane Państwowej Komisji Wyborczej, dostępne: <http://pkw.gov.pl>.
2. Dane Banku Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, dostępne: www.stat.gov.pl
3. Demograficzne i społeczne uwarunkowania rewitalizacji miast w Polsce, praca pod red. Andrzeja Zborowskiego, Instytut Rozwoju Miast, tom 5, Kraków, 2009.
4. Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>.
5. „Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020”, przyjęta uchwałą nr 296/5906/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 18 kwietnia 2017 r.
6. Parysek J. J., Wojtasiewicz L., 1979. Metody analizy regionalnej i metody planowania regionalnego, Studia KPZK PAN, t. 69, Państwowe Wydawnictwo Naukowe
7. Pluta W., 1986. Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym, PWN, Warszawa.
8. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Niebylec na lata 2016-2025”, przyjęta uchwałą Nr XXII/97/2016 Rady Gminy Niebylec z dnia 28 czerwca 2016 r.
9. „Strategia Rozwoju Gminy Niebylec na lata 2015-2020”, przyjęta uchwałą Nr XV/59/2016 Rady Gminy Niebylec z dnia 29 stycznia 2016 r.
10. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niebylec.

11. Szymła Z., 2000. Determinanty rozwoju regionalnego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wrocław.
12. Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2015 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html>]
13. Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz. Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej Warszawa, 2016. Dostępny: <https://mib.gov.pl/files/0/1796888/Ustawaorewitalizacijpraktycznykomentarz.pdf>
14. Wpływ potencjału demograficznego i gospodarczego miast wojewódzkich na kondycję województw, 2013, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa.
15. Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, dostępne: https://www.mr.gov.pl/media/23916/Wytyczne_dot_rewitalizacji_po_aktualizacji-zatwierdzone02082016clear.pdf
16. Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2008 [dostępne: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-rocznik-pracy/zasady-metodyczne-statystyki-rynku-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>]

15. Załączniki

Załącznik nr 1 Granice obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 2 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W RZESZOWIE**

Rzeszów, dnia 20 czerwca 2017 r.

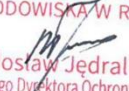
Al. Józefa Piłsudskiego 38, 35-001 Rzeszów 38

WOOS.410.1.133.2017.PW.6

**Wójt Gminy Niebylec
38 – 114 Niebylec 170**

Odpowiadając na pismo z dnia 09 maja 2017 r., znak: IP.041.9.2016, w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn.: „Program rewitalizacji dla Gminy Niebylec”, działając w trybie art. 47 i 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353, ze zm.), a także uwzględniając zakres i charakter działań w przedmiotowym projekcie dokumentu, informuję, iż dla ww. projektu Programu nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Z up. REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA W RZESZOWIE

Radosław Jedral
p.o. Z-cy Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska-
Regionalny Konservator Przyrody w Rzeszowie

Otrzymują:

1. Adresat

Do wiadomości:

1. WOOS ad acta

16. Spis załączników, tabel, wykresów i map**Spis załączników**

Załącznik nr 1 Granice obszaru rewitalizacji	90
Załącznik nr 2 Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie	91

Spis tabel

Tabela nr 1 Jednostki urbanistyczne Gminy Niebylec	10
Tabela nr 2 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy	13
Tabela nr 3 Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców jednostek urbanistycznych Gminy Niebylec w wieku produkcyjnym w latach 2014-2016	18
Tabela nr 4 Odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych jednostek urbanistycznych Gminy Niebylec w latach 2014-2016	20
Tabela nr 5 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2014-2016	21
Tabela nr 6 Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2014-2016	22
Tabela nr 7 Liczba stwierdzonych przestępstw ogółem w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016	23
Tabela nr 8 Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób	24
Tabela nr 9 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do diagnozy stanu w sferze społecznej	25
Tabela nr 10 Wskaźniki, charakteryzujące sferę społeczną Gminy Niebylec dla 2016 r.	25
Tabela nr 11 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016	29
Tabela nr 12 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze Regon w przeliczeniu na 100 osób w latach 2014-2016	30
Tabela nr 13 Udział osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2014-2016	31
Tabela nr 14 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2014-2016	40
Tabela nr 15 Zestawienie wskaźników wykorzystanych do diagnozy stanu w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	42
Tabela nr 16 Wartości wskaźników, charakteryzujących sferę gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną Gminy Niebylec	43
Tabela nr 17 Jednostki urbanistyczne w stanie kryzysowym pod względem współwystępowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	44
Tabela nr 18 Liczba mieszkańców i powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych	45
Tabela nr 19 Liczba mieszkańców i powierzchnia obszaru rewitalizacji	47
Tabela nr 20 Zestawienie wskaźników, których wartości dla obszaru rewitalizacji są mniej korzystne niż średnia dla województwa podkarpackiego, dane dla roku 2014	53
Tabela nr 21 Zestawienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych	65
Tabela nr 22 Komplementarność problemowa podstawowych projektów rewitalizacyjnych	70
Tabela nr 23 Komplementarność projektów EFRR planowanych do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020 i projektów EFS	71
Tabela nr 24 Zestawienie projektów zrealizowanych przez Gminę Niebylec w latach 2007-2014 z uzyskanym dofinansowaniem	73

Tabela nr 25 Wskaźniki monitorowania realizacji Programu rewitalizacji poprzez realizację projektów rewitalizacyjnych w odniesieniu do celów rewitalizacji85

Spis wykresów

Wykres nr 1	Liczba ludności Gminy Niebylec w latach 1995-2016.....	12
Wykres nr 2	Struktura wiekowa mieszkańców gminy	12
Wykres nr 3	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Niebylec w latach 1995-2016.....	13
Wykres nr 4	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach urbanistycznych gminy.....	14
Wykres nr 5	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców .	14
Wykres nr 6	Mieszkańcy Gminy Niebylec według płci.....	15
Wykres nr 7	Przyrost naturalny w latach 2005-2015	15
Wykres nr 8	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców Gminy Niebylec w wieku produkcyjnym w latach 2005-2016	17
Wykres nr 9	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej mieszkańców w latach 2010-2015.....	21
Wykres nr 10	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w latach 2010-2016	28
Wykres nr 11	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon według działów sekcji PKD	29
Wykres nr 12	Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w latach 2010-2016	30
Wykres nr 13	Odsetek osób segregujących odpady	33
Wykres nr 14	Ilość wykorzystywanych wyrobów azbestowo-cementowych w przeliczeniu na powierzchnię jednostek urbanistycznych	34
Wykres nr 15	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w latach 2005-2015.....	37
Wykres nr 16	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w roku 2016.....	38
Wykres nr 17	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2005-2015.....	38
Wykres nr 18	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przez 1989 r. w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych	41
Wykres nr 19	Problemy zdiagnozowane przez mieszkańców Gminy	77
Wykres nr 20	Pożądane przez interesariuszy kierunki przedsięwzięć rewitalizacyjnych	79

Spis map

Mapa nr 1	Gęstość zaludnienia w jednostkach urbanistycznych Gminy Niebylec	11
Mapa nr 2	Obszary w stanie kryzysowym pod względem występowania negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Niebylec.....	26
Mapa nr 3	Obszary zdegradowane na terenie Gminy Niebylec	44
Mapa nr 4	Obszar rewitalizacji.....	47